

Nyugdíjstratégiai Jelentés a megfelelő és fenntartható nyugdíjakról Magyarország 2005

Függelék

- 1. számú melléklet: EU által kért adatok, nyugdíjindikátorok a 2005. évi Nyugdíjstratégiai Jelentéshez**
- 2. számú melléklet: Nemzeti háttér adatok**
- 3. számú melléklet: Teoretikus helyettesítési ráta eredményei**
- 4. számú melléklet: Foglalkoztatáspolitikai, konkrét intézkedések**
- 5. számú melléklet: Nyugdíjazási életkor alakulása**

Táblázatok
a 2005. évi Nyugdíjstratégiai Jelentéshez

a 'Data Tables for the preparation of the 2005 National Strategy
reports on Pensions'
című anyag szerint

1. számú melléklet: EU által kért adatok, nyugdíjindikátorok a 2005. évi Nyugdíjstratégiai Jelentéshez *

1.1. táblázat:	Népesség korcsoport szerinti megoszlása, 2003
1.2. táblázat:	Születéskor, 60 és 65 éves korban várható élettartam, 2002
1.3. táblázat:	Demográfiai időskori függőségi ráta, 2003
2.1. táblázat:	Lakáshasználati státusz korcsoportonkénti alakulása, 2002
2.2., 2.3., és	
2.4. táblázat:	Lakáshasználati mutatók egyes háztartástípusok szerint, 2002
3.1. táblázat:	1 főre jutó GDP és növekedési ráta, 2002-2004
3.2. táblázat:	Foglalkoztatási és munkanélküliségi ráták korcsoportok szerint, 2003
3.3. táblázat:	Szociális védelmi kiadások és nyugdíjkiadások a GDP %-ában, 1995, 2000, 2002
3.4. táblázat:	Adósságállomány és költségvetési egyensúly, 2002, 2003
4.1. táblázat:	Szegénységi kockázati ráta nemenként és korcsoportonként, 2002
4.2. táblázat:	Szegénységi kockázati ráta a lakástulajdonosi státusz szerint, 2002
4.3. táblázat:	Szegénységi kockázatok különböző jövedelmi küszöbök mellett, 2002
4.4. táblázat:	Relatív szegénységi kockázat, 2002
4.5. táblázat:	Szegénységi kockázatok a fő aktivitási státusz szerint, 2002
4.6. táblázat:	Relatív medián jövedelem arány, 2002
4.7/a. táblázat:	Jövedelem-összetétel, 2002
4.7/b. táblázat:	Jövedelem-összetétel kvintilisek szerint, 2002
4.8. táblázat:	Medián nyugdíjak a medián keresetek arányában, 2002
4.9. táblázat:	Jövedelem-eloszlás egyenlőtlenségei, 2002
4.10. táblázat:	Jövedelem-eloszlás relatív egyenlőtlenségei, 2002
4.11. táblázat:	Alapeset teoretikus helyettesítési rátái, 2005, és előrejelzés 10 év múlva, 2010-re, 2030-ra , 2050-re
5.1. táblázat:	Foglalkoztatási ráták, 2003, és előrejelzés 2010-re, 2030-ra és 2050-re (a megfelelő népesség %-ában)
5.2. táblázat:	Tényleges gazdasági öregségi függőségi ráta, 2003, és előrejelzés 2010-re, 2030-ra és 2050-re
5.3. táblázat:	Idősebb foglalkoztatottak foglalkoztatási rátája, 2003
5.4. táblázat:	Munkaerő-piacról való tényleges visszavonulási életkor, 2001, 2002, 2003
6.1. táblázat:	Szegénységi kockázatok nemek szerinti különbségei egyes korcsoport és háztartástípus szerint, 2002
6.2/a. táblázat:	Relatív medián jövedelem eltérései nemenként és korcsoportonként, 2002

* - előzetes adatok, 2002, amíg az Eurostat véglegesen nem validálja

1. DEMOGRÁFIAI INFORMÁCIÓK:

1.1. táblázat: A népesség korcsoport szerinti megoszlása 2003-ban

	2003						
	0-14	15-24	25-44	45-59	60-64	65-74	75+
HU	16,1	13,7	28,0	21,4	5,4	9,0	6,4
EU-25							

2003: január 1-i népesség

Forrás: Eurostat

Dátum: 18.11.2004.

1.2. táblázat: A születéskor, 60 és 65 éves korban várható élettartam 2002-ben

	születéskor		65 éves korban		60 éves korban	
	2002		2002		2002	
	férfi	nő	férfi	nő	férfi	nő
HU	68,4	76,7	13,1	17,0	16,1	20,9
EU-25	74,8	81,1	16,0	19,6	19,6	23,8

Forrás: Eurostat

Dátum: 17.11.2004.

1.3. táblázat: Demográfiai időskori függőségi ráta 2003-ban

	65+/15-64	60+/15-59
	2003	2003
HU	22,4	33,0
EU-25	24,2	

A 65 (60) évesnél idősebbek aránya 15-64 éves (15-59) éves korosztályhoz viszonyítva

Forrás: Eurostat

Dátum: 17.11.2004

2. A HÁZTARTÁSOK ÖSSZETÉTELÉRE VONATKOZÓ INFORMÁCIÓK - a KSH háztartásstatisztikai adatai alapján

2.1. táblázat: Lakáshasználati státusz korcsoportonkénti alakulása, 2002

	összesen		65+		0-64		75+		0-74		60+		0-59	
	type 2	EU-25	type 2	EU-25	type 2	EU-25	type 2	EU-25	type 2	EU-25	type 2	EU-25	type 2	EU-25
összesen	100		100		100		100		100		100		100	
magántulajdon összesen	94		96		93		97		93		97		93	
jelzáloggal terhelt			n.a.		n.a.		n.a.		n.a.		n.a.		n.a.	
jelzáloggal nem terhelt			n.a.		n.a.		n.a.		n.a.		n.a.		n.a.	
bérelt lakóingatlan	6		4		7		3		7		3		7	

Forrás: a KSH háztartásstatisztikai adatai alapján

2.2, 2.3, 2.4. táblázat: Lakáshasználati mutatók egyes háztartástípusok szerint, 2002

	összesen		férfi		nő	
	type 2	EU-25	type 2	EU-25	type 2	EU-25
65+, egyedül élő egyedül élő	5		1		4	
65+, gyermekével együtt lakó	0		0		0	
65+, 65 évesnél idősebb személlyel együtt élő	5		2		2	
75+, egyedül élő	2		0		2	
75+, gyermekével együtt lakó	0		0		0	
75+, 75 évesnél idősebb személlyel együtt élő	1		1		1	
60+, egyedül élő	6		1		5	
60+, gyermekével együtt lakó	0		0		0	
60+, 60 évesnél idősebb személlyel együtt élő	7		4		4	

Forrás: a KSH háztartásstatisztikai adatai alapján

3. ÁLTALÁNOS TÁRSADALMI-GAZDASÁGI INFORMÁCIÓK

3.1. táblázat: 1 főre jutó GDP és növekedési ráta, 2002-2004

	1 főre jutó GDP vásárlóerő paritáson (EU-25=100)			GDP növekedési ráta (%)		
	2002*	2003*	2004*	2002	2003	2004*
HU	58,3	60,6	61,7	3,5	3,0	3,9
EU-25	100,0	100,0	100,0	1,1	0,9	2,4

* - előrejelzés

GDP növekedési ráta: a reál GDP éves növekedése a megelőző évről az adott évre

Forrás: Eurostat, European Commission (ECFIN/50485/04, Information note for Ageing Working Group)

3.2. táblázat: Foglalkoztatási és munkanélküliségi ráták korcsoportok szerint, 2003

	Foglalkoztatási ráták						Munkanélküliségi ráták						(%)
	25-54			55-64			25-54			55-64			
	összesen	férfi	nő	összesen	férfi	nő	összesen	férfi	nő	összesen	férfi	nő	
HU	73,7	80,1	67,4	28,9	37,8	21,8	5,3	5,5	5,0	2,8	2,9	2,7u	
EU-25	76,5	85,2	67,7	40,2	50,3	30,7	8,1	7,2	9,1	6,6	6,6	6,5	

u: alacsony mintaelemszám miatti adathiány: megbízhatatlan adat

Forrás: Eurostat, Labour Force Survey – éves átlagok (kivéve: DE, CY: az 55-64 éves foglalkoztatási rátája)

Dátum: 03.01.2005

3.3. táblázat: Szociális védelmi kiadások és nyugdíjkiadások a GDP %-ában, 1995, 2000, 2002

	Szociális védelmi kiadások			Nyugdíj kiadások		
	1995	2000	2002	1995	2000	2002
HU	:	19,8	20,9	:	8,7	9,1
EU-25	:	27,0	:	:	12,6	:

A szociális védelmi kiadások magukban foglalják a szociális juttatásokat, amelyek fedezik a betegség/egészségügy, a rokkantság, az öregség, a hozzátartozói kockázatokból eredő funkciókat, valamint tartalmazzák mindezek adminisztratív és egyéb költségeit.

A nyugdíjkiadások: öregségi, korai nyugdíjazás, hozzátartozói, rokkantsági ellátások. (Megjegyzés: korhatár alatti rokkantsági ellátásokkal együtt)

Az EU-25 adatok nem tartalmazzák CY adatait.

Forrás: ESSPROS, Eurostat

Dátum: 3.02.2005

3.4. táblázat: Adósságállomány és költségvetési egyensúly, 2002, 2003

	Adósságállomány (a GDP %-ában)		Költségvetési egyensúly (a GDP %-ában)	
	2002	2003	2002	2003
HU	57,2	59,1	-9.2 (r)	-6.2 (r)
EU-25	61.6 (r)	63.3 (r)	-2.3 (r)	-2.8 (r)

r – felülvizsgált érték

Forrás: Eurostat - EU excessive deficit procedure - ESA 95

Dátum: 6.12.2004

4. A NYUGDÍJAK MEGFELELŐSÉGÉNEK MUTATÓI

4.1 – 4.10 táblák forrása: KSH háztartásstatisztikai adatai alapján végzett számítások

4.1. táblázat: A szegénységi kockázati ráta nemenként és korcsoportonként, 2002 (%)

	összesen		férfi		nő	
	type 2	EU-25	type 2	EU 25	type 2	EU-25
65+	8	:	5	:	10	:
65+, egyedül élő	13	:	9	:	14	:
65+, gyermekével együtt lakó	u	:	u	:	u	:
65+, 65 évesnél idősebb személlyel együtt élő	3	:	3	:	3	:
0-64	10	:	10	:	10	:
0-64, egyedül élő	14	:	15	:	13	:
0-64, gyermekével együtt lakó	18	:	18	:	18	:
0-64, 0-64 éves személlyel együtt élő	5	:	5	:	5	:
75+	10	:	6	:	12	:
75+, egyedül élő	17	:	8	:	20	:
75+, gyermekével együtt lakó	u	:	u	:	u	:
75+, 75 évesnél idősebb személlyel együtt élő	7	:	7	:	7	:
0-74	10	:	10	:	10	:
0-74, egyedül élő	14	:	16	:	13	:
0-74, gyermekével együtt lakó	18	:	18	:	18	:
0-74, 0-74 éves személlyel együtt élő	5	:	4	:	5	:
60+	8	:	6	:	10	:
60+, egyedül élő	14	:	9	:	16	:
60+, gyermekével együtt lakó	u	:	u	:	u	:
60+, 60 évesnél idősebb személlyel együtt élő	3	:	3	:	3	:
0-59	10	:	10	:	10	:
0-59, egyedül élő	15	:	18	:	13	:
0-59, gyermekével együtt lakó	18	:	18	:	18	:
0-59, 0-59 éves személlyel együtt élő	5	:	5	:	6	:

u: alacsony mintaelemszám miatti adathiány: megbízhatatlan adat

szegénységi kockázat: azok a személyek, akiknek az ekvivalens jövedelme az ekvivalens medián jövedelem 60%-ánál alacsonyabb

4.2. táblázat: Szegénységi kockázati ráta a lakástulajdonosi státusz szerint, 2002

<i>gyakoriság (incidence)</i>	összesen		65+		0-64		75+		0-74		60+		0-59	
	type 2	EU-25	type 2	EU-25	type 2	EU-25	type 2	EU-25	type 2	EU-25	type 2	EU-25	type 2	EU-25
összesen	10		8		10		10		10		8		10	
magán-tulajdon	8		7		9		10		9		8		9	
jelzáloggal terhelt	n.a.		n.a.		n.a.		n.a.		n.a.		n.a.		n.a.	
jelzáloggal nem terhelt	n.a.		n.a.		n.a.		n.a.		n.a.		n.a.		n.a.	
bérelt lakóingatlan	17		7		18		9		21		10		21	

(%)

<i>megoszlás</i>	összesen		65+		0-64		75+		0-74		60+		0-59	
	type 2	EU-25	type 2	EU-25	type 2	EU-25	type 2	EU-25	type 2	EU-25	type 2	EU-25	type 2	EU-25
összesen	100		100		100		100		100		100		100	
magán-tulajdon	87		96		86		96		86		96		85	
jelzáloggal terhelt			n.a.		n.a.		n.a.		n.a.		n.a.		n.a.	
jelzáloggal nem terhelt			n.a.		n.a.		n.a.		n.a.		n.a.		n.a.	
bérelt lakóingatlan	13		4		14		4		14		4		15	

(%)

szegénységi kockázat: azok a személyek, akiknek az ekvivalens jövedelme az ekvivalens medián jövedelem 60%-ánál alacsonyabb

4.3. táblázat: A szegénységi kockázatok különböző jövedelmi küszöbök mellett, 2002

	(%)	
	type 2	EU-25
az ekvivalens medián jövedelem 40%-án összesen	2	
65+	1	
75+	0	
60+	1	
az ekvivalens medián jövedelem 50%-án összesen	5	
65+	3	
75+	3	
60+	3	
az ekvivalens medián jövedelem 60%-án összesen	10	
65+	8	
75+	10	
60+	8	
az ekvivalens medián jövedelem 70%-án összesen	17	
65+	19	
75+	22	
60+	18	

szegénységi kockázat: azok a személyek, akiknek az ekvivalens jövedelme az ekvivalens medián jövedelem 60%-ánál alacsonyabb

4.4. táblázat: Relatív szegénységi kockázat, 2002

	type 2	EU-25
65+ / 0-64 összesen	0,84	
férfi	0,50	
nő	1,06	
75+ / 0-74 összesen	1,03	
férfi	0,64	
nő	1,24	
60+ / 0-59 összesen	0,79	
férfi	0,54	
nő	0,97	

forrás: számítások a 4.1. táblázat alapján

4.5. táblázat: Szegénységi kockázatok a fő aktivitási státusz szerint, 2002

	(%)	
	type 2	EU-25
nyugdíjasok összesen	9	
<i>férfi</i>	8	
<i>nő</i>	10	
aktívak (16-64) összesen	4	
<i>férfi</i>	4	
<i>nő</i>	5	
Képviselő (proxy): 16+ dolgozók összesen	4	
<i>férfi</i>	4	
<i>nő</i>	5	

szegénységi kockázat: azok a személyek, akiknek az ekvivalens jövedelme az ekvivalens medián jövedelem 60%-ánál alacsonyabb

4.6. táblázat: Relatív medián jövedelem arány, 2002

	összesen		férfi		nő	
	type 2	EU-25	type 2	EU-25	type 2	EU-25
65+/0-64	88		93		86	
65+/45-54	84		90		80	
75+/0-74	88		94		84	
75+/45-54	83		90		77	
60+/0-59	90		94		87	
60+/45-54	86		91		81	

Relatív jövedelem: a kiegészítő korcsoportok ekvivalens medián jövedelemének aránya.

4.7/a. táblázat: Jövedelem-összetétel, 2002

<i>forrás szerint</i>	65+		0-64		75+		0-74		60+		0-59	
	type 2	EU-25	type 2	EU-25	type 2	EU-25	type 2	EU-25	type 2	EU-25	type 2	EU-25
nyugdíj	77		16		78		22		74		12	
egyéb szociális ellátások	1		7		1		6		1		7	
munkából származó jövedelem	18		73		18		68		22		77	
egyéb források	4		4		4		4		3		4	

4.7/b. táblázat: Jövedelem-összetétel kvintilisek szerint, 2002

jövedelem ötödök szerint		Q1		Q2		Q3		Q4		Q5	
		type 2	EU-25	type 2	EU-25	type 2	EU-25	type 2	EU-25	type 2	EU-25
nyugdíjak	65+	68		75		82		81		73	
	0-64	19		18		21		19		12	
egyéb szociális ellátások	65+	7		2		1		0		0	
	0-64	25		11		6		4		2	
munkából származó jövedelem	65+	23		21		15		16		23	
	0-64	53		67		70		74		82	
egyéb forrásból származó jövedelem	65+	3		2		2		4		5	
	0-64	4		4		3		4		5	

4.8. táblázat: Medián nyugdíjak a medián keresetek arányában (65-74 / 50-59 évesek jövedelmei, egyéb szociális ellátások nélkül), 2002

	type 2		EU-25	
	(%)			
összesen	74			
férfi	69			
nő	81			

4.9. táblázat: Jövedelem-eloszlás egyenlőtlenségei (S80/S20)*, 2002

	65+		0-64		75+		0-74		60+		0-59	
	type2	EU-25	type2	EU-25	type2	EU-25	type2	EU-25	type2	EU-25	type2	EU-25
összesen	2,8		3,8		2,7		3,7		2,9		3,9	
férfi	2,7		3,9		2,7		3,8		3,0		4,0	
nő	2,8		3,7		2,7		3,6		2,8		3,8	

* - a jövedelem-eloszlás felső és alsó ötödébe tartozók átlag jövedelmeinek hányadosa, a felső 20% jövedelmének aránya az alsó 20 % jövedelméhez

4.10. táblázat: A jövedelem-eloszlás relatív jövedelemegyenlőtlenségei (S80/S20), 2002

	65+ / 0-64		75+ / 0-74		60+ / 0-59	
	type 2	EU-25	type 2	EU-25	type 2	EU-25
összesen	0,74		0,73		0,74	
férfi	0,69		0,71		0,71	
nő	0,76		0,75		0,75	

forrás: automatikus kalkulációk a 4.9. táblázat alapján

A 65 és 75 évesnél idősebb korcsoportok aránya a kiegészítő korcsoportok jövedelem-megoszlási arányához viszonyítva

4.11. táblázat: Az alapeset teoretikus helyettesítési rátái, 2005, és előrejelzés 10 év múlva, 2010-re, 2030-ra , 2050-re

	2005	+10 év	2010	2030	2050
Bruttó helyettesítési ráta 1. pillér	65,6	56,7	71,4	59,1	58,5
Bruttó helyettesítési ráta 2. pillér	0,0	0,0	0,0	14,1	20,5
Teljes bruttó helyettesítési ráta	65,6	56,7	71,4	73,2	79,0
Teljes nettó helyettesítési ráta	101,7	87,9	110,8	97,1	100,4

(%)

Nem végleges adatok

alapeset: férfi dolgozó, átlagos keresettel, 40 év teljes szolgálati idő és az 1. és 2. pillérbe történő járulékfizetés mellett, 65 éves korban történő nyugdíjba vonulás esetén.

+10 év: a 2005-ben adott alapeset helyettesítési rátája 10 év múlva

5. PÉNZÜGYI FENNTARTHATÓSÁG

5.1. táblázat: Foglalkoztatási ráták, 2003, és előrejelzés 2010-re, 2030-ra és 2050-re (a megfelelő népesség %-ában)

	15-64			55-64		
	2003	2025	2050	2003	2025	2050
HU	56,9	65,3	63,2	28,7	49,8	49,5
EU-25	63,0	70,0	70,7	40,2

Forrás: Eurostat
Dátum: 03.01.2005

5.2. táblázat: Tényleges gazdasági öregségi függőségi ráta, 2003, és előrejelzés 2010-re, 2030-ra és 2050-re

	(%)			
	2003	2010	2030	2050
HU	36,5			
EU-25	33,6			

A 65 évesnél idősebb inaktív népesség aránya a 15-64 éves foglalkoztatott népességhez
Forrás: Eurostat, Labour Force Survey – éves átlagok (kivéve DE, CY: tavaszi eredmények)
Dátum: 03.01.2005

5.3. táblázat: Az idősebb foglalkoztatottak foglalkoztatási rátája, 2003 (a megfelelő népesség %-ában)

	55-59			60-64			55-64			65-69		
	Összesen	férfi	nő	Összesen	férfi	nő	Összesen	férfi	nő	Összesen	férfi	nő
HU	44,3	55,1	35,0	11,4	16,8	7,3	28,9	37,8	21,8	3,6	4,9	2,6
EU-25	54,2	65,2	43,5	24,9	33,5	16,9	40,2	50,3	30,7	7,5	10,3	5,1

Forrás: Eurostat, Labour Force Survey - éves átlagok (kivéve DE, CY: tavaszi eredmények az 55-59, 60-64 és 65-69 éves korosztályok számára)
Dátum: 03.01.2005

5.4. táblázat: Munkaerő-piacról való tényleges visszavonulási életkor, 2001, 2002, 2003

	2001			2002			2003		
	Összesen	férfi	nő	Összesen	férfi	nő	Összesen	férfi	nő
HU	57,6	57,0	58,4	59,2	58,8	59,6	61,6	62,1	60,9
EU-25	59.9e	59.4e	60.4e	60.4e	60.0e	60.8e	61.0p	60.5p	61.5p

e: becült érték

p: nem végleges érték

b: megszakítás

A számítások alapja az 50-70 éves korosztály minden egyes éveire vonatkozó munkaerő-piacról való kilépési életkor becült értékei (lásd: Joint Pension Report 2003, pp. 48/49)

Forrás: Eurostat, LFS

Dátum: 03.01.2005 (structural indicator - as data extracted for the spring report to the Council)

6. A NYUGDÍJRENDSZEREK MODERNIZÁCIÓJÁNAK INDIKÁTORAI

6.1-6.2 táblák forrása: KSH háztartásstatisztikai adatai alapján végzett számítások

6.1. táblázat: Szegénységi kockázatok nemek szerinti különbségei egyes korcsoport és háztartástípus szerint, 2002

	65+		0-64		75+		0-74		60+		(%) 0-59	
	type2	EU-25	type2	EU-25	type2	EU-25	type2	EU-25	type2	EU-25	type2	EU-25
egyedül élő	-5		3		-11		2		-6		6	
gyermekével együtt lakó	#####		0		#####		0		#####		0	
65 évesnél idősebb személlyel együtt élő	0		-1		0		-1		0		-1	

Forrás: 4.1. táblából számított adatok

Nemenkénti különbségek: nők szegénységi kockázatának rátája – férfiak szegénységi kockázatának rátája, %-pontokban megadva

6.2/a. táblázat: A relatív medián jövedelem eltérései nemenként és korcsoportonként, 2002

	(%)	
	type 2	EU-25
65+ / 0-64	7	
65+ / 45-54	10	
75+ / 0-74	9	
75+ / 45-54	13	
60+ / 0-59	8	
60+ / 45-54	10	

Forrás: automatikus kalkulációk a 4.6. táblázat alapján

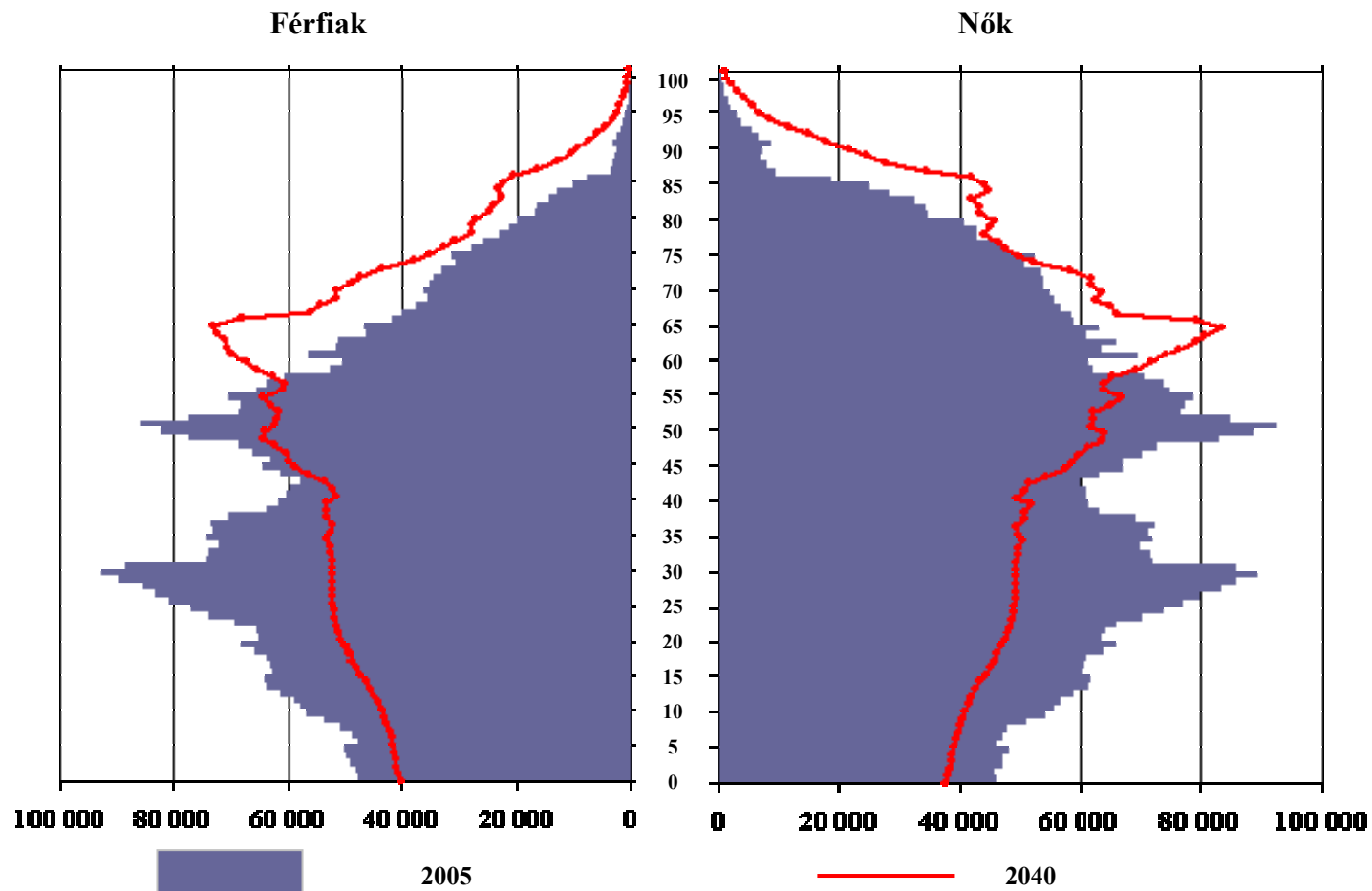
Nemenkénti különbségek: nők szegénységi kockázatának rátája – férfiak szegénységi kockázatának rátája, %-pontokban megadva

Nemzeti háttér adatok

2. számú melléklet: Nemzeti háttér adatok

2.0.1/a. táblázat:	Népességi korfa, 2040
2.0.1/b. táblázat	Népességi korfa, 2050
2.0.2. táblázat:	Nyugdíjasok korfája, 2004
2.0.3. táblázat:	Öregedési index (60+ évesek / 0–19 évesek) alakulása 1995 és 2050 között
2.0.4. táblázat	65+ évesek arányának alakulása 1995 és 2050 között
2.1. táblázat:	Átlagos nyugdíjkifizetések nemenként, saját és származékos jogok szerint, a 65-74 éves és a 75 éves és idősebb nyugdíjasoknál
2.2. táblázat:	Öregségi nyugdíjminimum és létminimum összege, aránya
2.3. táblázat:	Öregségi átlagnyugdíjak, átlagkeresetek, nyugdíjminimum és minimálbér alakulása
2.3/a. táblázat:	Főellátásként folyósított özvegyi nyugdíjak száma és átlagösszege
2.3/b. táblázat:	Öregségi, korhatár feletti rokkantsági és özvegyi nyugdíjban részesülők létszáma
2.3/c. táblázat:	Nyugdíjak reálértékének változása 1991-2002 között
2.3/d. táblázat:	Nyugdíjak reálértékének változása 2003-2006 között
2.4. táblázat:	Minimum jövedelem garanciák időseknek
2.5. táblázat:	Egyéb rászorultság-függő ellátások
2.6/a. táblázat:	Házi segítségnyújtásban és szociális étkeztetésben részesülők száma nem és korcsoport szerint, 2002
2.6/b. táblázat:	Idősek otthonában élő időskorú ellátottak száma, 2001
2.7. táblázat:	Korosztályi számlák
2.8. táblázat:	Nyugdíjreform hatása a költségvetés hosszú távú egyensúlyára
2.9. táblázat:	Öregségi nyugdíjban részesülők átlagos szolgálati ideje
2.10/a. táblázat:	Hosszú távú prognózis, eredménytáblák
2.10/b. táblázat:	Nyugdíjbiztosítási Alap költségvetése a nyugdíjak nettó értékének beszámításával
2.11/a. táblázat:	Foglalkoztatási ráták Magyarországon korcsoportonként, 1995-2000
2.11/b. táblázat:	Az Európai Unió és Magyarország célkitűzései 2010-re
2.11/c. táblázat	Munkaerő-piaci mutatók, 1992-2004
2.11/d. táblázat:	Magyarországi munkanélküliségi ráta korcsoportonként, 1992-2004

Népességi korfa, 2040

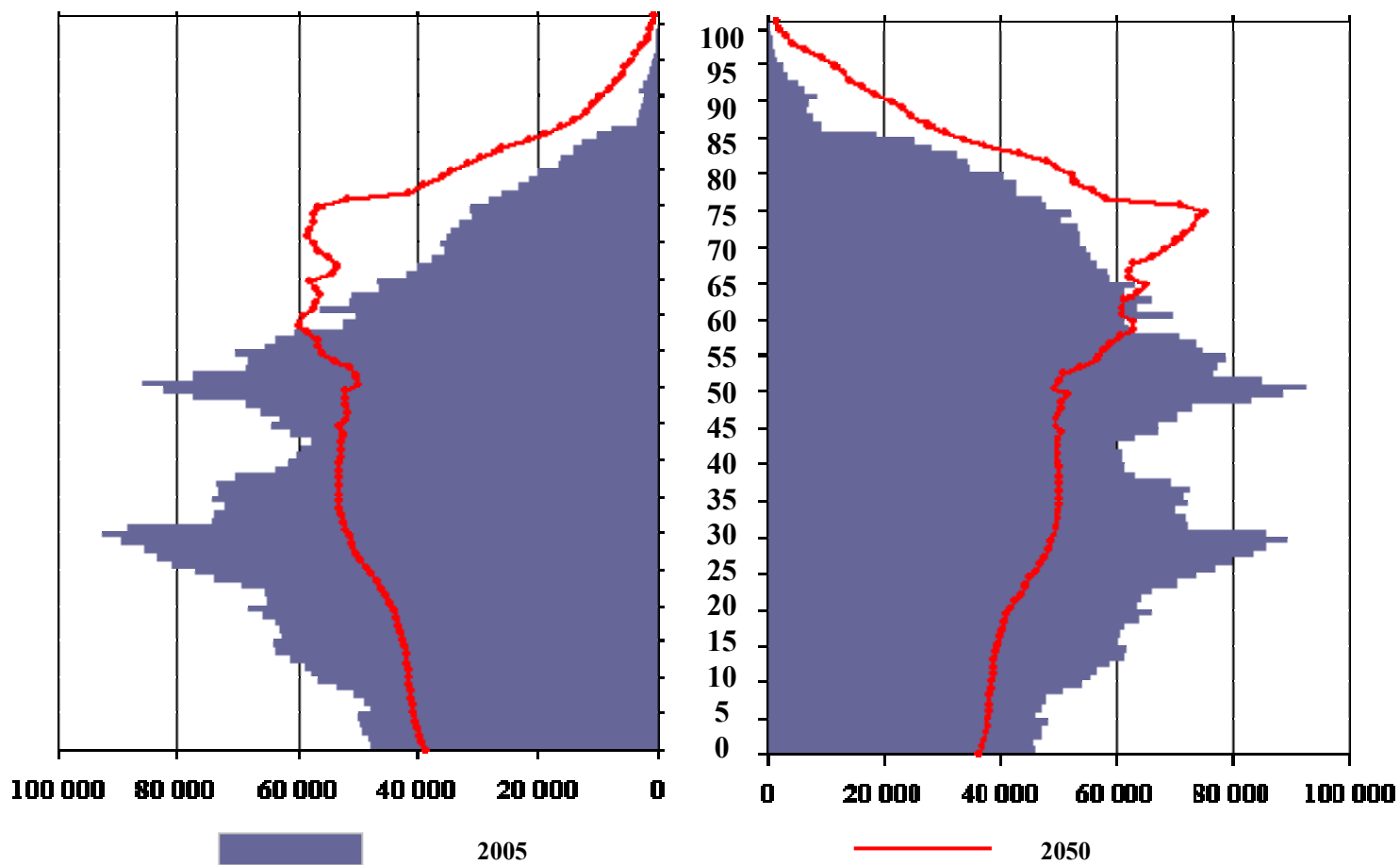

Forrás: Központi Statisztikai Hivatal, Népességtudományi Kutatóintézet, KSH-NKI

Népességi korfa, 2050

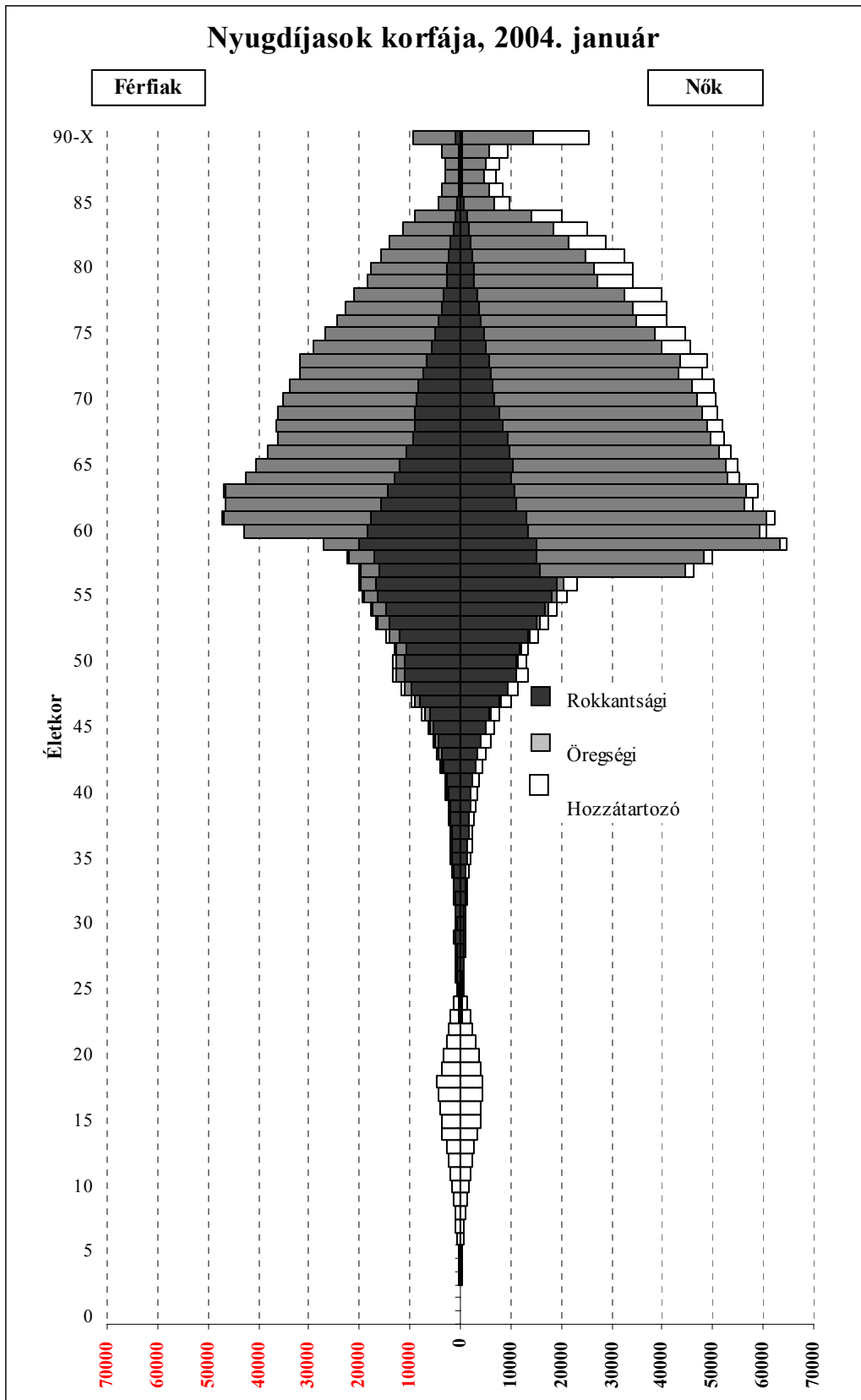
Férfiak

Nők

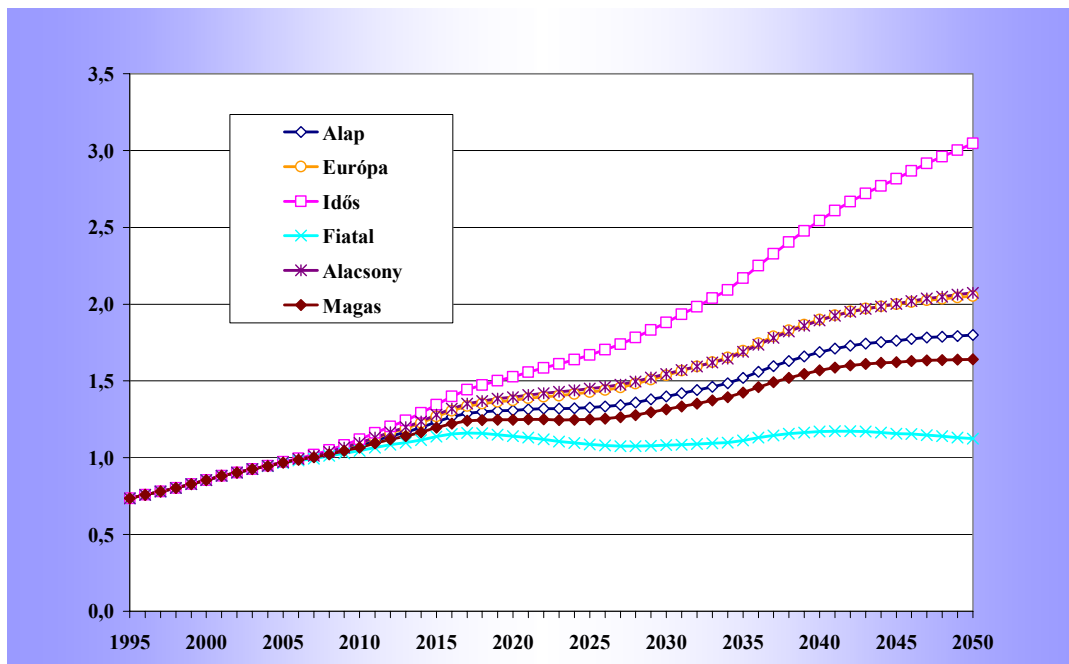
Forrás: Központi Statisztikai Hivatal, Népességtudományi Kutatóintézet, KSH-NKI

Nyugdíjasok korfája, 2004

Forrás: Országos Nyugdíjbiztosítási Főigazgatóság, ONYF

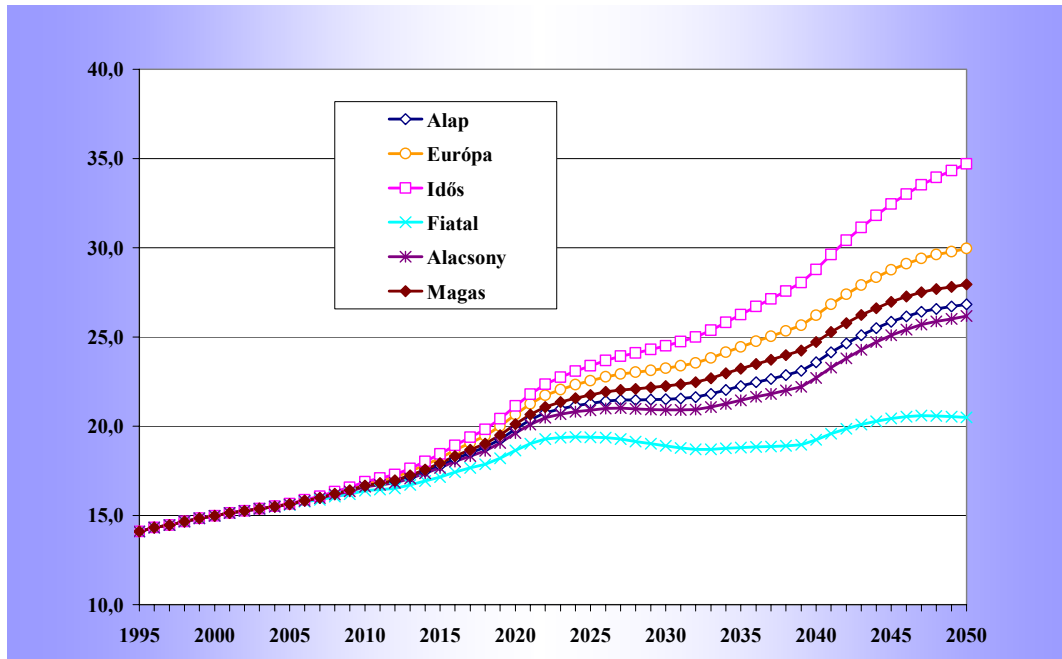
Az öregedési index (60+ évesek / 0–19 évesek) alakulása 1995 és 2050 között

Forrás: Országos Referencia Előreszámítások I., Magyarország népességének jövőbeni alakulása, számítások a 2001. évi népszámlálás végleges adatai alapján, készítette: Hablicsek László

Központi Statisztikai Hivatal, Népességtudományi Kutatóintézet, 2003. július

A 65+ évesek arányának alakulása 1995 és 2050 között

Forrás: Országos Referencia Előreszámítások i., Magyarország népességének jövőbeni alakulása, számítások a 2001. évi népszámlálás végleges adatai alapján, készítette: Hablicsek László

Központi Statisztikai Hivatal, Népességtudományi Kutatóintézet, 2003. július

2. 1. táblázat

Átlagos nyugdíjkifizetések nemenként, saját és származékos jogok szerint a 65-74 éves és a 75 éves és idősebb nyugdíjasoknál
(fő, Ft)

Főellátás megnevezése	Együtt			Férfi			Nő		
	Létszám (e fő)	Teljes ellátás átlaga	Főellátás átlaga	Létszám (e fő)	Teljes ellátás átlaga	Főellátás átlaga	Létszám (e fő)	Teljes ellátás átlaga	Főellátás átlaga
65-74 éves nyugellátásban részesülők száma és ellátása, 2004. január (emelés után)									
<i>Saját jogú nyugdíj</i>	844,8	59 720	54 973	362,5	64 678	62 984	482,3	55 992	48 950
Ebből:									
Öregségi nyugdíj	670,5	60 236	55 379	268,3	65 988	64 418	402,2	56 400	49 349
Korbetöltött rokkantsági nyugdíj	174,3	57 733	53 409	94,3	60 950	58 900	80,0	53 945	46 947
<i>Hozzá tartozói nyugellátás</i>	34,2	39 136	35 700	0,5	33 279	31 849	33,7	39 216	35 753
Ebből:									
Özvegyi nyugdíj	33,2	39 178	35 646	0,2	26 890	23 416	33,0	39 243	35 712
Nyugellátások összesen	879,0	58 919	54 223	363,0	64 638	62 944	516,0	54 896	48 088
75 éves és idősebb nyugellátásban részesülők száma és ellátása, 2004. január (emelés után)									
<i>Saját jogú nyugdíj</i>	591,7	61 639	53 170	237,9	67 331	62 189	353,8	57 811	47 104
Ebből:									
Öregségi nyugdíj	518,3	61 779	53 274	200,8	67 991	62 941	317,4	57 849	47 157
Korbetöltött rokkantsági nyugdíj	73,4	60 650	52 438	37,1	63 758	58 114	36,3	57 474	46 641
<i>Hozzá tartozói nyugellátás</i>	101,5	42 173	37 877	0,3	32 503	27 134	101,2	42 199	37 906
Ebből:									
Özvegyi nyugdíj	101,0	42 183	37 872	0,2	30 476	23 294	100,8	42 207	37 902
Nyugellátások összesen	693,2	58 789	50 931	238,2	67 291	62 149	455,0	54 337	45 057
Összesen	2 749,8	55 292	51 010	1 110,5	60 892	58 924	1 639,2	51 498	45 649

Forrás: ONYF adatközlése

2.2. táblázat

Az öregségi nyugdíjminimum és a létminimum összege, aránya

Megnevezés	1985	1990	1995	1997	2000	2001	2002	2003
(1) Öregségi nyugdíjminimum* (Ft/hó)	2290	4190	8400	11500	16600	18310	20100	21800
(2) Létminimum (egyedülálló nyugdíjas korú háztartás) (Ft/hó)	2650	4998	14792	21338	31028	35335	38797	45014
(3) Létminimum nyugdíjas korú házaspár, egy főre (Ft/hó)	2210	4383	12737	18375	26718	30428	33409	38762
(4) (1) / (2) %-ban	86,4	83,8	56,8	53,9	53,5	51,8	51,8	48,4
(5) (1)/(3) %-ban	103,6	95,6	65,9	62,6	62,1	60,2	60,2	56,2

Forrás: Létminimum 2002., 2003., KSH

* - Statisztikai Évkönyv 2003. ONYF

2.3. táblázat

Öregségi átlagnyugdíjak, átlagkeresetek, nyugdíjminimum és minimálbér alakulása

	(1) Öregségi átlagnyugdíj, éves átlag Ft/hó	(2) Nettó átlagkereset, Ft/hó	(1)/(2) %-ban	(3) Nyugdíj minimum, Ft/hó	(3)/(1) nyugdíjminimum az öregségi átlagnyugdíj %-ában	(3)/(2) %-ban	(4) Bruttó minimálbér Ft/hó
1995	16.255	25.891	62,8	8.400	51,7	32,4	12.200
1996	18.320	30.544	60,0	9.600	52,4	31,4	14.500
1997	22.010	38.145	57,7	11.500	52,2	30,1	17.400
1998	26.900	45.162	53,6	13.700	50,9	30,3	19.500
1999	30.588	50.076	61,1	15.350	51,2	30,7	22.500
2000	34.200	55.785	61,3	16.600	48,5	29,8	25.500
2001	40.344	64.913	62,2	18.310	45,4	28,2	40.000
2002	46.997	77.622	60,5	20.100	42,8	25,9	50.000
2003	52.500	88.751	59,2	21.800	41,5	24,6	50.000
2004	57.251	93.800*	61,0	23.200	40,5	24,7	53.000
2005	-	-	-	24.700	-	-	57.000

Forrás: Statisztikai Évkönyv 2003. ONYF, saját számítás, az átlagösszeg adatok nem tartalmazzák a 13. havi nyugdíjat.

* - Statisztikai Évkönyv, KSH 2004.

Főellátásként folyósított özvegyi nyugdíjak száma és átlagösszege

Évek	Özvegyi nyugdíjban részesülők összesen		Férfi		Nő	
	Létszám, e fő	Átlag, Ft/hó	Létszám, e fő	Átlag, Ft/hó	Létszám, e fő	Átlag Ft/hó
1990	243,7	5010	0,2	5049	243,5	5010
1993	237,1	8203	3,2	6247	233,8	8232
1995	223,4	11660	4,9	8604	218,5	11728
1997	214,4	16126	5,6	11628	208,8	16245
2000	217,2	22781	6,4	16385	210,8	22974
2001	207,3	25355	6,3	17420	200,9	25603
2002	199,9	28699	6,3	18895	193,6	29016
2003	191,9	32469	6,4	20229	185,6	32888
2004	184,1	34922	6,3	21266	177,8	35407

Forrás: Nyugdíjban, nyugdíjszerű ellátásban részesülők állománystatisztikai adatai (január – emelés után) ONYF.

Öregségi, korhatár feletti rokkantsági és özvegyi nyugdíjban részesülők létszáma

(ezer fő)

Évek*	Öregségi nyugdíj	Korhatár feletti rokkantsági nyugdíj	Özvegyi nyugdíj főellátásként
1990	1.462	310	244
1993	1.564	364	237
1994	1.589	377	228
1995	1.600	386	223
1996	1.621	393	220
1997	1.647	402	214
1998	1.652	397	203
1999	1.665	334	225
2000	1.671	344	217
2001	1.668	325	207
2002	1.664	336	200
2003	1.657	333	192
2004	1.638	344	184

Forrás: Statisztikai Évkönyv, 2003. ONYF

* az adott év január havi adatai, kivéve: 1990. (márciusi adatok)

** Nyugdíjban, nyugdíjszerű ellátásban részesülők állománystatisztikai adatai, 1993 – 2000 – 2004 január, ONYF

A nyugdíjak reálértékének változása 1991-2002 között

Naptári évek	Nettó átlagkereset index	Fogyasztói árindex	Egyéni nyugdíjindex	Az egyéni nyugdíj reálértékének változása %	A nettó átlagkereset reálértékének változása %	Az egyéni nyugdíj reálpozíciójának változása a nettó átlagkereset viszonyítva %
1991	125,5	135,0	125,6	-7,0	-7,0	0,1
1992	121,3	123,0	120,0	-2,4	-1,4	-1,1
1993	117,7	122,5	118,0	-3,7	-3,9	0,3
1994	127,3	118,8	124,8	5,1	7,2	-2,0
1991-1994	228,1	241,7	222,0	-8,2	-5,6	-2,7
1995	112,6	128,2	115,4	-10,0	-12,2	2,5
1996	117,4	123,6	112,6	-8,9	-5,0	-4,1
1997	124,1	118,3	119,5	1,0	4,9	-3,7
1998	118,4	114,3	121,6	6,4	3,6	2,7
1995-1998	194,2	214,3	188,8	-11,9	-9,4	-2,8
1999	112,7	110,0	114,2	3,8	2,5	1,3
2000	111,4	109,8	110,8*	0,9	1,5	-0,5
2001	116,2	109,2	115,9*	6,1	6,4	-0,3
2002	119,6**	105,3	115,8*	10,0	13,6**	-3,2
1999-2002	174,5	139,0	169,8	22,2	25,5	-2,7
1991-2002	772,9	719,9	711,7	-1,1	+7,4	-7,9

* nem tartalmazza a kamatot és az egyszeri 19.000 forintot

** egyszeri bérintézkedés (közalkalmazotti béremelés) hatását tartalmazza

1993 előtt és 1999. évben az átlagos emelési mérték, az alacsony nyugdíjak emelése az átlagot meghaladta.

2.3/d. táblázat

A nyugdíjak reálértékének változása 2003-2006 között

Naptári évek	Nettó átlagkereset index	Fogyasztói árindex	Egyéni nyugdíjemelés a Tny. szerint %	13. havi nyugdíj emelési mértékben %	Az egyéni nyugdíj- növekedés összesen %	Az egyéni nyugdíj reálértékének változása összesen %	A nettó átlagkereset reálértékének változása %	Az egyéni nyugdíj reálpozíciójának változása a nettó átlagkereset viszonyítva %
2003.	114,3	104,7*	10,8	2,1	13,1	8,0	9,2	-1,0
2004.	105,7	106,8*	7,4	2,0	9,6	2,5	-1,0	+3,6
2005. tervezett	108,0	104,5	6,3	2,0	8,4	3,8	3,3	+0,4
2006. tervezett	107,0	104,0	5,5	2,0	7,6	3,4	2,9	+0,5
2003-2006 között**	139,6	121,5	33,5	8,3	44,5	18,9	14,9	+3,5

* 2003. évi nyugdíjas fogyasztói árindex 104,6, ezzel számítva a reálérték-növekedés +8,1 %.

2004. évi nyugdíjas fogyasztói árindex 107,3, ezzel számítva a reálérték-növekedés +2,1 %.

** Nem tartalmazza az özvegyi nyugdíjemelés és a kivételes nyugdíjemelések hatását, ha ezeket is figyelembe vesszük, akkor az összes nyugdíjemelés 47,7%, a reálérték megőrzés 21,6 % és a nettó keresetekhez viszonyított többlet 5,8%.

2.4. táblázat

Minimum jövedelem garanciák időseknek

Jövedelem garancia jellege	Összeg	Rászorultság függő	Kedvezményezettek
Garantált nyugdíjminimum legalább 20 évi szolgálati idő megszerzése esetén (általában a minimálbérnek megfelelő járulékfizetés esetén, kivéve alkalmi munka, részmunkaidő foglalkoztatás, GYES, GYET, stb.).	2003-ban 21.800 Ft, 2005-ben 24.700 Ft	nem	2003-ban 1300 fő, az új öregségi nyugdíjak 3%-a.
Időskorúak járadéka, a 62 életévet, vagy a reá irányadó nyugdíjkorhatárt betöltötte és saját és házastársa 1 főre jutó jövedelme alacsonyabb az öregségi nyugdíjminimum 80 %-ánál (19.760 Ft), egyedülálló esetén 95 %-ánál (23.465 Ft). *	Jövedelemmel nem rendelkező személy esetén az öregségi nyugdíj mindenkor legkisebb összegének 80 %-a (19.760 Ft), egyedülálló esetén 95 %-át (23.465 Ft), vagy a meglévő jövedelmet egészíti ki.	igen	2003-ban 6679 fő, a tízezer 60 éves és idősebbre jutó támogatott személy 31,5.

*Megjegyzés: 2006-tól 75 évnél idősebbeknél az öregségi nyugdíjminimum 130%-ánál alacsonyabb jövedelem esetén.

2006. január 1-től az időskori járadék a nyugdíjminimum összegének 130%-a lesz az egyedülálló, 75. évét betöltött személyeknek, akiknek havi jövedelme nem haladja meg az öregségi nyugdíjminimum 130%-át.

Egyéb rászorultság függő ellátások

Típusa	Összege
<p>Lakásfenntartási támogatás Normatív alapon az a személy, akinek a háztartásában az 1 főre jutó havi jövedelem kisebb az öregségi nyugdíj minimum 150 %-ánál, ha a fenntartás költsége nagyobb, mint a háztartás havi összjövedelmének 25 %-a.</p> <p>Egyéb esetekben az önkormányzat határozza meg rendeletében a helyi lakásfenntartási támogatásban részesülő jogosultak körét.</p>	<p>Minimum 2.500 Ft (egy esetre jutó átlagos összeg 2003-ban 23.872 Ft)</p>
<p>Adósságkezelési szolgáltatás Az a személy/család, akinek - adóssága meghaladja az 50.000 Ft-ot; akinek legalább 6 havi lakhatási költségtartozása van a korábbi 18 hónapon belül.</p>	<p>Maximum 200.000 Ft, mértéke nem lehet nagyobb az adósság 75 %-ánál.</p>
<p>Átmeneti segély Betegség, elemi kár esetén, ha emiatt önmaguk, családjuk létfenntartásáról gondoskodni nem tudnak.</p>	<p>Változó mértékű, átlagosan</p>
<p>Közgyógyellátás <i>Normatív alapon</i></p> <p>Annak a személynek, akinek havi rendszeres gyógyszerköltsége az öregségi nyugdíjminimum 10 %-át meghaladja és családjában az 1 főre jutó havi jövedelem kisebb, mint az öregségi nyugdíjminimum, egyedül élő esetén kisebb, mint a nyugdíjminimum 150 %-a.</p> <p><i>Méltányossági alapon</i></p> <p>A szociálisan rászorult és gyógyszerköltsége olyan magas, hogy kifizetése létfenntartását veszélyezteti.</p>	<p>Térítésmentesen jogosult a TB által támogatott egyes gyógyszerekre, gyógyászati segédeszközökre.</p>
<p>Temetési segély Ha a temetés költségei a hozzátartozó megélhetését veszélyeztetik</p>	<p>Változó összeg, a szokásos legolcsóbb temetés költségeinek 10-100 %-ig terjedő összege</p>

Utazási kedvezmények	Helyi közlekedésnél 1600-3350 Ft/hó/db. (65 évnél fiatalabb nyugdíjas)
Helyközi közlekedés kedvezménye	100 % (65 évnél idősebb) 100 % (65 évnél idősebb) 50 % összesen évi 16 utazásra (65 évnél fiatalabb nyugdíjasok)

2.6.a táblázat

Házi segítségnyújtásban és szociális étkeztetésben részesülők száma nem és korcsoport szerint, 2002

Nem	Házi segítségnyújtás				Szociális étkeztetés			
	0-59	60-69	70-x	Összesen	0-59	60-69	70-x	Összesen
	éves				éves			
Férfi	1 920	2 677	8 798	13 395	11 652	8 544	19 595	39 791
Nő	2 182	4 923	22 583	29 688	10 512	11 740	41 371	63 623
Együtt	4 102	7 600	31 381	43 083	22 164	20 284	60 966	103 414

Időskorúak Magyarországon, KSH 2004

Bácskai Andrea: Gondozási formák az idősellátásban – A szociális alapellátás

A 10 ezer 60 éven felülire jutó házi segítségnyújtásban részesülők száma 204 fő (2002. év).

A 10 ezer 60 éven felülire jutó szociális étkeztetésben részesülők száma 490 fő (2002. év).

2.6.b táblázat

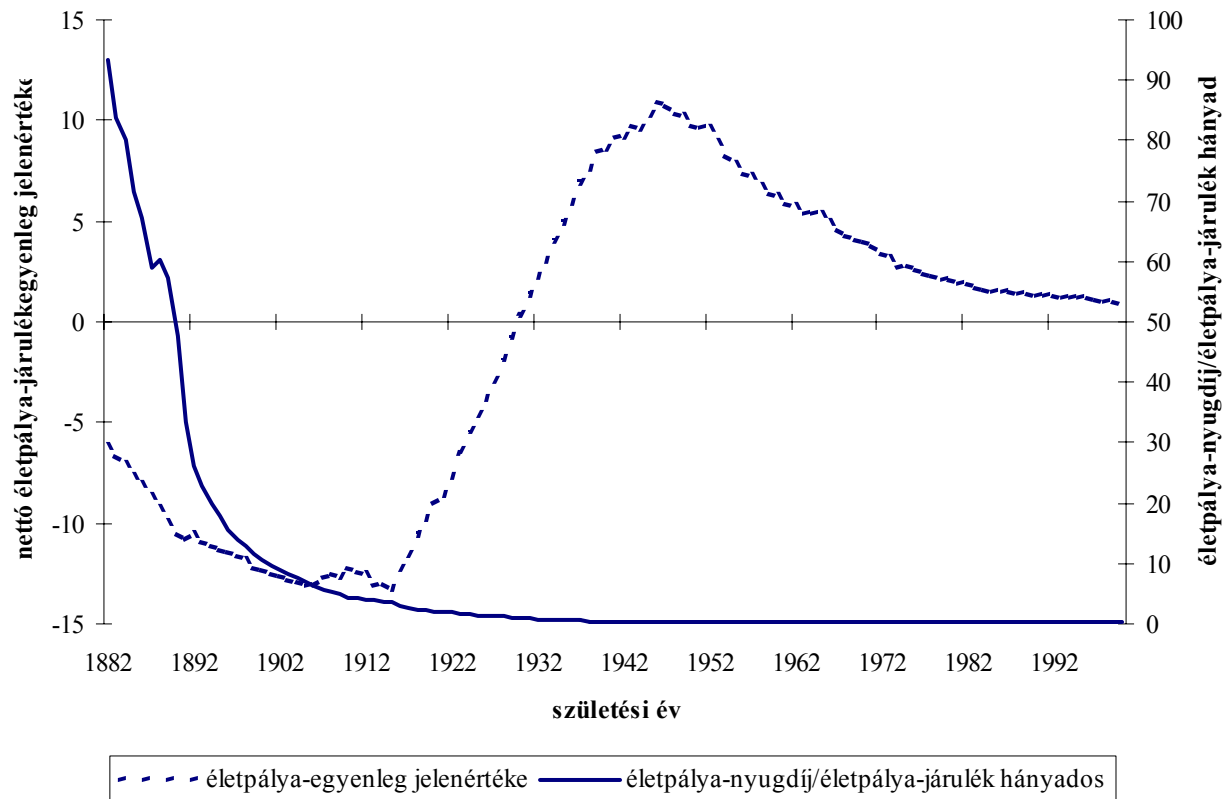
Idősek otthonában élő időskorú ellátottak száma,2001

megnevezés	60-69		70-79		80+		összesen	
	éves						férfi	nő
	férfi	nő	férfi	nő	férfi	nő		
összesen	3117	3381	3851	8980	2917	12306	9885	24667

Forrás: Ezüstkör, Időskorúak Magyarországon, 2002, KSH

Korosztályi számlák

Életpálya-nyugdíj / életpálya-járulék hányadosok és nettó életpálya-járulékegyenlegek születési év szerint (2000-es jelenértékben)

Az 1998-as nyugdíjreform egyes összetevőinek elkülönült hatásai (korosztályi nyugdíjszámlák, 2000, eFt)

A kohorsz életkora	Teljes reform	Reform nélkül	Svájci indexálás	Befejezett korhatár-emelés*	Új nyugdíj-formula	Degresszi-vitás megszűnése	Privatizáció
Jövő nemzedék	183	3 843	2 031	2 207	3 393	4 166	3 002
Újszülöttek	915	351	859	583	439	304	348
Generációs egyensúlytalanság	-732	3 492	1 172	1 623	2 955	3 862	2 655

Forrás: Gál és Tarcali (2003) 1. táblázat alapján.

Megjegyzés: diszkontláb: 5%. termelékenység növekedési üteme: 1,5%, reálkamat: 4%. Népesség előrejelzés: KSH Népességtudományi Intézet; magán alapokba befizetett járulékok: a bruttó bér 6%-a.

* Befejezett: a számítás 2000-től indul, ezért nem vesszük figyelembe a korábbi nyugdíjkorhatár emelések hatásait.

Forrás: Gál Róbert Iván: Háttér tanulmány a Nyugdíjstratégiai Jelentéshez, 2005. május

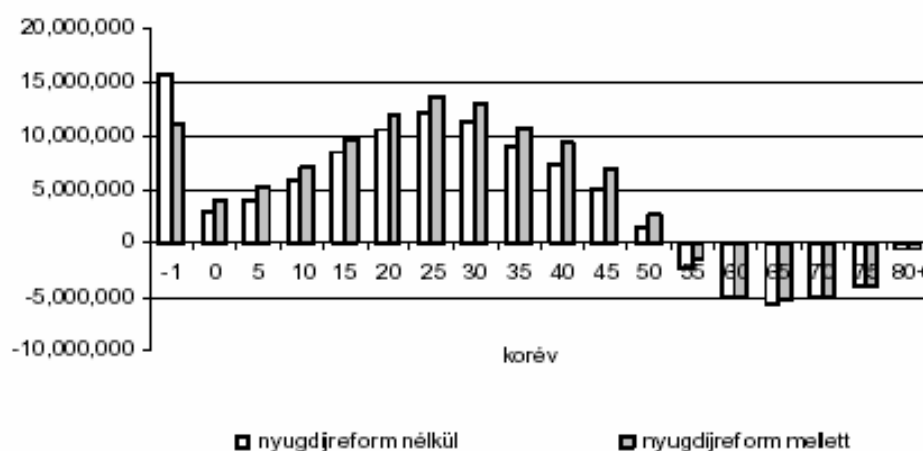
A nyugdíjreform hatása a költségvetés hosszú távú egyensúlyára*

A nyugdíjkiadások alakulása Magyarországon
Az Egészségbiztosítási Alapból finanszírozott nyugdíjak nélkül)

	2000	2005	2010	2020	2050
Bruttó nyugdíjkiadások (a GDP %-ában)	7,6	8,2	7,3	7,9	9,8
Ebből: Első pillér kiadásai	7,6	8,2	7,2	7,7	7,6
Második pillér kiadásai	0,0	0,0	0,1	0,2	2,2
Első pillér hiánya (a GDP %-ában)	0,5	1,7	0,8	1,7	2,8
Ebből: Reform miatti átmeneti többletdeficit	0,5	0,9	1,2	1,4	0,0
Nyugdíjasok száma (millió fő)	2,4	2,3	2,3	2,6	2,8
Ebből: Az első pillérben	2,4	2,3	2,3	2,4	0,8
A vegyes rendszerben	0,0	0,0	0,0	0,2	2,0

* -Magyarország aktualizált Konvergencia programja, 2004-2008
Budapest, 2004. december

Korosztályi számlák alapesetben és nyugdíjreformmal
(bázis év: 2001, Ft)

Az alábbi ábra azt mutatja, hogy a nyugdíjreform jelentősen csökkentette a korosztályi egyensúlytalanságot (az újszülöttek, tehát 0 évesek, és a még meg nem születettek számlája közötti eltérést), mivel a jövőben születendő korosztályokra hátrított terheket csökkentette, miközben többletterhet rótt a már élő generációkra (lásd ábra).

Megjegyzés: a -1 évesek számlája jelzi a még meg nem született korosztályokat terhelő nettó befizetések átlagát. Az áttekinthetőség kedvéért itt csak egyes kiválasztott korévek adatait közöljük.

* -Magyarország aktualizált Konvergencia programja, 2004-2008
Budapest, 2004. december

Öregségi nyugdíjban részesülők átlagos szolgálati ideje

A folyósítás kezdetének hatálya *	férfiak	nők	együtt
	szolgálati idő átlag (év)		
1996	39,5	32,4	34,8
1997	39,8	35,3	37,2
1998	40,6	35,7	37,6
1999	39,5	34,5	36,0
2000	41,1	36,7	38,4
2001	40,3	31,3	37,4
2002	40,4	37,4	39,0
2003	39,9	32,0	37,7

* - az a nap, amelyiktől a nyugdíj jár (függetlenül attól, hogy mikor állapították meg a nyugdíjat, vagy hogy mikor került be a nyugdíjas a folyósítási állományba)

Forrás: ONYF Statisztikai Évkönyv 2003

Hosszú távú prognózis, eredménytáblák

**A Nyugdíjbiztosítási Alap költségvetése
a nyugdíjak nettó értékének beszámításával
(folyó áras adatokat tartalmaz)**

	Összes bevétel	Járulék- bevétel	Egyéb bevétel	Állami támogatás	Összes kiadás	Nyugdíj- kiadás	Egyéb kiadás
	(Mrd Ft)	(Mrd Ft)	(Mrd Ft)	(Mrd Ft)	(Mrd Ft)	(Mrd Ft)	(Mrd Ft)
1998	801,2	741,5	19,6	40,1	801,2	781,8	19,3
1999	915,6	793,0	55,2	67,4	915,6	894,3	21,2
2000	1021,2	925,2	15,0	81,0	1021,2	995,9	25,4
2001	1176,6	1022,6	20,9	133,1	1176,6	1150,3	26,3
2002	1405,9	1108,4	9,4	288,0	1405,9	1376,5	29,3
2003	1540,1	1244,5	10,2	285,4	1540,1	1507,6	32,5
2004	1698,0	1327,5	9,9	360,6	1698,0	1669,7	28,3
2005	1853,5	1445,3	10,6	397,6	1853,5	1826,0	27,5
2006	1987,0	1561,1	11,2	414,7	1987,0	1958,9	28,1
2007	2077,3	1679,3	11,9	386,1	2077,3	2048,4	28,9
2008	2167,0	1810,5	12,8	343,7	2167,0	2137,2	29,8
2009	2300,2	1962,2	20,9	317,1	2300,2	2264,0	36,2
2010	2373,1	2077,3	21,7	274,2	2373,1	2335,6	37,5
2011	2486,8	2185,9	22,5	278,4	2486,8	2448,0	38,9
2012	2615,6	2302,6	23,2	289,8	2615,6	2575,4	40,2
2013	2704,4	2426,5	24,0	253,9	2704,4	2662,8	41,6
2014	2857,0	2554,2	24,8	277,9	2857,0	2814,1	42,9
2015	3025,2	2694,3	25,6	305,3	3025,2	2980,9	44,3
2016	3202,6	2826,4	26,4	349,8	3202,6	3157,0	45,6
2017	3398,2	2963,0	27,2	408,0	3398,2	3351,2	47,0
2018	3622,2	3104,6	27,9	489,7	3622,2	3573,8	48,3
2019	3843,8	3257,8	28,7	557,3	3843,8	3794,1	49,7
2020	4064,1	3407,9	29,5	626,7	4064,1	4013,1	51,0
2021	4264,0	3553,7	30,3	680,0	4264,0	4211,6	52,4
2022	4466,8	3704,3	31,1	731,4	4466,8	4413,1	53,8
2023	4664,5	3864,8	31,9	767,9	4664,5	4609,4	55,1
2024	4872,0	4031,8	32,6	807,6	4872,0	4815,5	56,5
2025	5076,4	4205,2	33,4	837,8	5076,4	5018,6	57,8
2026	5278,1	4382,7	34,2	861,3	5278,1	5219,0	59,2
2027	5489,1	4565,8	35,0	888,3	5489,1	5428,5	60,5
2028	5701,7	4750,7	35,8	915,2	5701,7	5639,9	61,9
2029	5928,6	4943,0	36,6	949,0	5928,6	5865,3	63,2
2030	6153,9	5143,7	37,3	972,9	6153,9	6089,3	64,6
2031	6391,3	5343,9	38,1	1009,2	6391,3	6325,3	65,9
2032	6644,9	5546,6	38,9	1059,3	6644,9	6577,6	67,3

2033	6900,6	5752,9	39,7	1108,1	6900,6	6832,0	68,6
2034	7187,0	5962,1	40,5	1184,5	7187,0	7117,0	70,0
2035	7471,7	6174,1	41,2	1256,3	7471,7	7400,3	71,4
2036	7775,6	6389,7	42,0	1344,0	7775,6	7702,9	72,7
2037	8089,8	6609,1	42,8	1437,9	8089,8	8015,8	74,1
2038	8493,0	6833,7	43,6	1615,7	8493,0	8417,6	75,4
2039	8934,7	7069,4	44,4	1820,9	8934,7	8857,9	76,8
2040	9374,9	7326,0	45,2	2003,7	9374,9	9296,8	78,1
2041	9814,1	7587,4	45,9	2180,7	9814,1	9734,6	79,5
2042	10261,1	7863,6	46,7	2350,8	10261,1	10180,3	80,8
2043	10730,7	8150,9	47,5	2532,3	10730,7	10648,5	82,2
2044	11204,2	8458,3	48,3	2697,7	11204,2	11120,7	83,5
2045	11723,7	8774,3	49,1	2900,3	11723,7	11638,8	84,9
2046	12205,0	9106,0	49,9	3049,2	12205,0	12118,8	86,2
2047	12699,0	9449,4	50,6	3199,0	12699,0	12611,4	87,6
2048	13208,9	9805,7	51,4	3351,8	13208,9	13120,0	89,0
2049	13752,1	10174,8	52,2	3525,1	13752,1	13661,8	90,3
2050	14309,3	10560,3	53,0	3695,9	14309,3	14217,6	91,7
2051	14879,6	10964,1	53,8	3861,8	14879,6	14786,6	93,0
2052	15472,2	11376,2	54,6	4041,4	15472,2	15377,8	94,4
2053	16091,6	11805,0	55,3	4231,3	16091,6	15995,9	95,7
2054	16785,0	12251,9	55,3	4477,8	16785,0	16689,3	95,7

2.10.b táblázat

A Nyugdíjbiztosítási Alap költségvetéséből finanszírozott nyugellátások átlagos nettó összege, főellátás-fajtánként (Ft/fő/hó, folyó áron)

	Korszerűsített F/K				1. pillér			2. pillér
	Összesen	Öregségi	Rokkant	Hozzá tartozói	Összesen	Öregségi	Hozzá tartozói	Öregségi
1998	25 592	27 050	25 823	17 884	0	0	0	0
1999	29 289	30 876	29 438	20 871	0	0	0	0
2000	32 691	34 585	32 647	22 656	0	0	0	0
2001	35 766	37 876	35 890	24 145	0	0	0	0
2002	41 321	43 905	40 950	27 356	0	0	0	0
2003	48 363	51 673	47 006	31 255	0	0	0	0
2004	53 967	57 711	51 091	35 838	0	0	0	0
2005	58 066	62 016	55 002	38 745	0	0	0	0
2006	62 136	66 315	59 043	41 418	0	0	0	0
2007	65 251	69 502	62 142	43 220	0	0	0	0
2008	68 392	72 748	65 264	45 089	0	0	0	0
2009	71 778	76 200	68 516	47 067	0	0	0	0
2010	75 096	79 665	71 788	49 134	0	0	0	0
2011	78 662	83 372	75 051	51 181	0	0	0	0
2012	82 498	87 365	78 505	53 379	0	0	0	0
2013	84 946	90 990	76 802	54 819	0	0	0	0
2014	89 296	95 511	80 470	57 811	77 034	77 034	0	16 478
2015	93 889	100 276	84 330	61 034	82 050	82 050	0	17 901
2016	98 489	105 072	88 235	64 406	88 499	88 499	0	19 301
2017	103 390	110 201	92 357	67 857	93 102	93 102	0	20 555
2018	108 644	115 734	96 722	71 241	97 787	97 787	0	22 286
2019	114 082	121 472	101 355	74 584	102 570	102 570	0	24 159
2020	119 680	127 397	106 254	77 929	107 473	107 473	0	26 127
2021	125 178	133 224	111 286	81 248	112 381	112 381	0	28 177
2022	130 908	139 299	116 621	84 704	117 453	117 453	0	30 359
2023	136 771	145 512	122 223	88 345	122 387	122 404	58 325	32 662
2024	142 945	152 043	128 172	92 198	127 506	127 588	62 682	35 097
2025	149 335	158 797	134 547	96 275	133 124	133 275	66 712	37 621
2026	155 939	165 767	141 213	100 494	138 700	138 961	75 185	40 242
2027	162 914	173 125	148 360	104 821	144 595	144 916	85 627	43 032
2028	170 055	180 675	155 654	109 287	150 181	150 610	95 064	46 096
2029	177 554	188 614	163 379	113 943	156 294	156 803	101 972	49 444

2030	185 162	196 697	171 362	118 742	162 339	162 920	108 942	53 053
2031	193 013	205 050	179 613	123 785	168 457	169 137	113 720	56 865
2032	201 258	213 858	188 236	129 003	174 894	175 644	119 086	60 872
2033	209 839	223 052	197 089	134 594	181 372	182 223	123 055	64 943
2034	218 903	232 779	206 453	140 412	188 434	189 389	126 985	69 328
2035	228 174	242 831	215 914	146 524	195 528	196 573	131 571	73 900
2036	237 844	253 354	225 784	152 937	203 064	204 199	136 162	78 751
2037	247 727	264 122	236 073	159 744	211 120	212 336	141 001	83 973
2038	258 167	275 509	246 913	166 914	220 208	221 504	145 711	89 954
2039	269 533	288 047	258 216	174 358	229 605	230 976	151 041	95 717
2040	281 253	301 010	270 008	182 220	239 422	240 872	156 602	101 468
2041	293 503	314 624	282 315	190 493	249 617	251 152	162 499	107 091
2042	306 284	328 885	295 157	199 215	260 254	261 878	168 640	112 695
2043	319 886	344 158	308 774	208 381	271 597	273 320	175 098	118 270
2044	334 150	360 295	322 994	218 035	283 357	285 181	182 118	123 613
2045	350 588	379 332	338 180	228 019	295 674	297 614	189 796	128 490
2046	365 696	396 362	353 803	238 654	308 863	310 917	197 763	133 638
2047	380 922	413 501	369 802	249 922	322 715	324 890	205 970	138 834
2048	396 802	431 381	386 496	261 829	337 165	339 470	214 261	143 988
2049	413 368	450 065	403 909	274 390	352 322	354 763	222 845	149 168
2050	430 649	469 567	422 070	287 628	368 125	370 707	231 826	154 259
2051	448 657	489 875	441 003	301 614	384 606	387 337	241 229	159 259
2052	467 301	510 949	460 582	316 277	401 729	404 612	250 964	164 164
2053	486 685	532 722	480 981	331 722	419 685	422 725	261 157	169 018
2054	506 976	555 108	502 449	347 951	439 047	442 251	271 760	173 904

2.11/a. táblázat

Foglalkoztatási ráták Magyarországon korcsoportonként, 1995-2000

		1995	2000*	2002*	2003*	2004*
Foglalkoztatottak száma (15-74)	Összesen	3622,8	3856,2	3 870,6	3 921,9	3 900,4
	Férfi	1993,6	2105,8	2 112,5	2 126,5	2 117,3
	Nő	1629,2	1750,4	1 758,1	1795,4	1 783,1
Foglalkoztatási ráta (30-54)	Összesen	71,7	73,6	73,7	74,5	74,1
	Férfi	77,3	78,4	79,2	79,9	79,9
	Nő	66,2	69,0	68,5	69,3	68,5
Foglalkoztatási ráta (55-64)	Összesen	17,1	21,9	25,6	29,0	31,1
	Férfi	27,1	32,8	35,5	37,9	38,4
	Nő	9,2	13,1	17,6	21,8	25,0
Foglalkoztatási ráta (15-64)	Összesen	52,5	56,0	56,2	57,0	56,8

FMM adatközlése

* - Átsúlyozott adatok a 2001. évi Népszámláláson alapuló népesség-továbbvezetés alapján.

2.11/b. táblázat

Az Európai Unió és Magyarország célkitűzései 2010-re

Foglalkoztatási ráta	EU átlag		Uniós célkitűzések		Magyarország Tény, 2003	Nemzeti célkitűzések	
	Tény, 2003		2005	2010		2006	2010
	EU-15	EU-25	EU-25	EU-25			
Összesen (15-64)	64,3	62,9	67,0	70,0	57,0	59,0	63,0
Nők	56,0	55,0	57,0	60,0	50,9	53,0	57,0
Férfiak	72,5	70,8	-	-	63,4	65,0	69,0
55-64 évesek	41,7	40,2	-	50,0	29,0	33,0	37,0

2.11/c. táblázat

Munkaerő-piaci mutatók, 1992-2004

(%)

Teljes népesség	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2001*	2002*	2003*	2004*
Aktivítási ráta (15-64)	64,4	62,0	60,0	58,6	58,2	57,6	58,2	59,8	60,1	59,9	59,6	59,7	60,6	60,5
Foglalkoztatási ráta (15-64)	58,0	54,5	53,5	52,5	52,4	52,5	53,7	55,6	56,3	56,5	56,2	56,2	57,0	56,8
Munkanélküliségi ráta (15-64)	10,0	12,1	10,8	10,3	10,0	8,8	7,8	7,0	6,4	5,7	5,7	5,8	5,9	6,1
Ifjúsági munkanélküliségi ráta	18,8	22,9	21,0	20,2	19,2	16,8	13,9	12,8	12,5	11,1	11,3	12,6	13,4	15,5
Férfiak														
Aktivítási ráta (15-64)	71,9	69,4	67,8	67,4	67,0	66,3	66,0	67,6	67,9	67,7	67,2	67,1	67,6	67,2
Foglalkoztatási ráta (15-64)	64,0	60,0	59,6	59,5	59,6	59,9	60,4	62,4	63,1	63,4	62,9	62,9	63,4	63,1
Munkanélküliségi ráta (15-64)	11,1	13,6	12,1	11,7	10,9	9,6	8,5	7,6	7,1	6,3	6,3	6,2	6,1	6,1
Ifjúsági munkanélküliségi ráta	21,9	26,8	24,6	23,9	21,3	18,5	15,7	13,9	13,7	12,0	12,2	13,2	13,8	16,2
Nők														
Aktivítási ráta (15-64)	57,3	54,9	52,7	50,3	49,9	49,3	50,8	52,3	52,7	52,4	52,4	52,7	53,9	54,0
Foglalkoztatási ráta (15-64)	52,3	49,3	47,8	45,9	45,5	45,5	47,3	49,0	49,7	49,8	49,8	49,8	50,9	50,7
Munkanélküliségi ráta (15-64)	8,8	10,3	9,3	8,7	8,8	7,7	6,9	6,3	5,6	5,0	5,0	5,4	5,6	6,1
Ifjúsági munkanélküliségi ráta	15,1	18,2	16,6	15,6	16,4	14,5	11,6	11,3	10,9	9,8	10,0	11,9	12,9	14,4

Forrás: A munkaerő-felmérés, KSH

*Átsúlyozott adatok a 2001. évi Népszámláláson alapuló népesség-továbbvezetés alapján.

Magyarországi munkanélküliségi ráta korcsoportonként, 1992-2004

(%)

	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2001*	2002*	2003*	2004*
Összesen														
15-64	10,0	12,1	10,8	10,3	10,0	8,8	7,8	7,0	6,4	5,7	5,7	5,8	5,9	6,1
15-59	10,1	12,2	10,9	10,4	10,1	8,9	7,8	7,1	6,5	5,8	5,8	5,9	6	6,2
15-24	18,8	22,9	21,0	20,2	19,2	16,8	13,9	12,8	12,5	11,1	11,3	12,6	13,4	15,5
25-39	10,0	11,6	10,5	10,2	9,8	8,6	7,7	7,3	6,4	6,0	6	6,1	6,2	6,2
40-59	7,3	9,0	7,8	7,5	7,5	6,6	5,8	5,0	4,8	4,2	4,2	4,1	4,2	4,5
60-64	4,7	7,2	5,7	4,1	3,5	1,8	5,2	1,4	1,3	2,4	2,5	1,2	2,4	1,8
Férfiak														
15-64	11,1	13,6	12,1	11,7	10,9	9,6	8,5	7,6	7,1	6,3	6,3	6,2	6,1	6,1
15-59	11,2	13,7	12,2	11,8	11,0	9,7	8,6	7,7	7,1	6,4	6,4	6,2	6,2	6,2
15-24	21,9	26,8	24,6	23,9	21,3	18,5	15,7	13,9	13,7	12,0	12,2	13,2	13,8	16,2
25-39	10,7	12,4	11,1	10,9	10,3	9,0	8,0	7,7	6,7	6,3	6,3	6,2	6	5,8
40-59	8,0	10,4	9,0	8,5	8,3	7,4	6,4	5,4	5,4	4,9	4,9	4,5	4,6	4,6
60-64	4,5	5,3	3,3	3,8	1,4	0,9	4,7	1,9	1,6	2,7	2,9	1,8	2	0,8
Nők														
15-64	8,8	10,3	9,3	8,7	8,8	7,7	6,9	6,3	5,6	5	5	5,4	5,6	6,1
15-59	8,9	10,3	9,3	8,7	8,9	7,8	6,9	6,3	5,7	5	5	5,5	5,6	6,2
15-24	15,1	18,2	16,6	15,6	16,4	14,5	11,6	11,3	10,9	9,8	10	11,9	12,9	14,4
25-39	9,1	10,7	9,7	9,2	9,1	7,9	7,3	6,7	6	5,6	5,6	6	6,3	6,7
40-59	6,5	7,3	6,4	6,3	6,6	5,7	5,1	4,5	4	3,4	3,4	3,7	3,7	4,4
60-64	4,9	10	9,2	4,7	6,0	3,2	6	0,6	0,7	1,9	1,8	0	3,1	3,4

Forrás: A munkaerő-felmérés, KSH

*Átsúlyozott adatok a 2001. évi Népszámláláson alapuló népesség-továbbvezetés alapján.

Teoretikus helyettesítési ráták eredményei a magyar nyugdíjrendszerben

Feltételezések

A kalkulációkban használt feltételezések, a magánnyugdíjpénztári járadékok előreszámítása 2,5 %-os nettó reálhozam feltételezéssel készült:

A helyettesítési ráták előreszámításánál az Eurostat Europop2004 népesedési prognózisának alapverziójára, valamint az Európai Unió Gazdaságpolitikai Bizottsága Öregedő Népeség Munkacsoportja által készített makrogazdasági előrejelzések kerültek alkalmazásra. A termelékenység és a kereseteket illetően a régi tagállamok átlagát meghaladó mértékű emelkedés várható, és 3. %-os reáljövedelem növekedéssel számoltunk a 2005-2030 közötti periódusra, és 1,9 %-kal a 2031-2050 közötti periódusra. Az infláció tekintetében 2018-ig a Pénzügyminisztérium előrejelzésével számoltunk, ezt követően az Indikátor Alcsoportban elfogadott 2 százalékos mérték került alkalmazásra. Az adózási szabályok vonatkozásában a bruttó bérnövekedéssel indexált 2005. évi adótáblát feltételezünk.

A 2005 és 2010-es évekre a nyugdíjakat illetően minden esetben tisztán a társadalombiztosítási (PAYG) rendszer nyugellátásaival számoltunk, míg 2030-ban és 2050-ben egy tipikusnak tekinthető új nyugdíjas már mindkét pillérből kap nyugdíjat. A 3. pillérbeli nyugdíjakat a számítás nem tartalmazza, mivel azok kevésbé jelezhetők előre.

Az eredmények

Mindenek előtt hangsúlyozni szükséges, hogy az alapeset paraméterei és a kötelező variánsok nem tekinthetők tipikusnak Magyarországon.

Magyarország mind az átlagos nyugdíjba vonulási kor, mind pedig az átlagos szolgálati idő tekintetében elmarad az alapesetben szereplő 65 éves kortól és a 40 év szolgálati időtől. Magyarországon az átlagos tényleges nyugdíjba vonulási kor a férfiaknál 59,7 év, a nőknél 58,6 év 2003-ban, az átlagos szolgálati idő összességében 37,7 év.

Az alapesetnél 2005-ben közel 102 %-os a nettó helyettesítési ráta értéke, hasonlóképpen, mint a többi kötelező variánsnál, ahol ez az érték 90 és 100 % között mozog. A közös paraméterek alapján számított kalkulációk azonban félrevezetőek, mivel azok, akik a reájuk irányadó nyugdíjba vonulási kor után mennek nyugdíjba, a továbbdolgozás utáni minden egyes évre nyugdíjuk 6%-nak megfelelő nyugdíjnövelésre (bónusz) jogosultak. A nyugdíj korhatár a férfiaknál jelenleg 62 év, ezért a 65 éves korban nyugdíjazott férfiakat 18%-os nyugdíjnövelés illeti meg. A nők esetében a bónuszból eredő növekedés még nagyobb lehet: az 1939. decemberében, azaz a 65 évvel ezelőtt született nők 55 éves korban mehetnek nyugdíjba. Náluk a nyugdíjba vonulás 2004. decemberéig történő elhalasztása a bónuszból eredően 60 %-os mértékű nyugdíjnövelést eredményezhet.

Ezzel szemben a magyarok túlnyomó többsége inkább az irányadó nyugdíjkorhatárnál 2-3 évvel korábbi nyugdíjba vonulást választja, mintsem elhalasztaná a nyugdíjaztatását. 2003-ban mindössze 174 férfi és 68 nő vonult nyugdíjba 64 éves korában, illetve annál idősebb korban, míg az összes új öregségi nyugdíjba vonuló száma 42000 főre tehető. Látható tehát,

hogy a közösen elfogadott paraméterek csupán az új magyar nyugdíjba vonulók kevesebb, mint fél százalékára tekinthetők érvényesnek.

A magyar esetre olyan kalkulációt végeztünk, melyben a férfi nyugdíjba vonulási kor 62 év, és a szolgálati idő 38 év. (Bár jellemző a 62 éves kor előtti nyugdíjba vonulás, az általában nem jár ellátás-csökkenéssel.) Ez a tipikus forgatókönyv 83%-os nettó helyettesítési rátát eredményez 2005-ben, ha figyelembe vesszük a 13. havi nyugdíjat is.¹

Fontos megemlíteni, hogy a nettó helyettesítési ráta az elmúlt években emelkedett erre a szintre. 2003-ban a tényleges nettó helyettesítési ráta 74 % volt. A növekedésnek 3 oka van: a 13. havi nyugdíj bevezetése, az átlagos szolgálati idő növekedése, és a múltbeli keresetek késleltetett valorizációjából eredő automatizmus (a nemzetgazdasági átlagkeresetek csökkenő dinamikája miatt ugyanis a késleltetésből eredő veszteség folyamatosan mérséklődik).²

A 2005-ös évet illetően, a 4 variáns mutat az alapesettől szignifikánsan különböző eredményeket. A nemzeti átlag 2/3-ának megfelelő keresetek esetében, a helyettesítési ráta alacsonyabb mértéket mutat, mivel a nevezőben levő nettó kereset viszonylag magas az adórendszer progresszivitásának köszönhetően. Abban az esetben, amikor a keresetek a nemzeti átlag 100%-áról 200 %-ára emelkednek, a helyettesítési rátát a járulékfizetési plafon éveken át tartó hatásának érvényesülése és a jövedelembeszámítás degressziója mérsékli. A megszakított életutak a rövidebb szolgálati idő következtében eredményeznek alacsonyabb helyettesítési rátát. Az alapesetet vizsgálva, a nyugdíjazás 10. évére a helyettesítési ráta az indexálási szabályok miatt lecsökken (mivel a nyugdíjak növekedése elmarad a nettó keresetek növekedési rátájától).

2010-ben a helyettesítési ráta várhatóan meghaladja a 2005. évit. 2030-ban és 2050-ben a helyettesítési ráta 5-10 százalékpontos csökkenést mutat, ami a 2013-ban bevezetésre kerülő új nyugdíjszámítási és adózási szabályok változásainak együttes eredménye lehet. Ezekben az években a második pillér az összes nyugellátás körülbelül egynegyedét fogja kitenni. A magánnyugdíjpénztárak által realizált hozam 1 %-pontos csökkenése 4,5 %-ponttal alacsonyabb helyettesítési rátát eredményez.

¹ Az előző évben nyugellátásban részesülők jogosultak a 13. havi nyugellátásra, amelynek mértéke 2005-ben a havi nyugellátás 75 %-a, 2006-tól pedig a havi nyugellátás 100 %-a.)

² A korábbi kereseteket a nyugdíjazást megelőző második év és nem a nyugdíjazás évének szintjére valorizálják. A valorizáció alapjául szolgáló nemzetgazdasági átlagkeresetek csökkenő dinamikája miatt a késleltetésből eredő veszteség folyamatosan mérséklődik. Ez növelőleg hat a helyettesítési rátára.

Tipikus esetek

Magyarországon 2004-ben átlagosnak vagy tipikusnak tekinthető esetek helyettesítési rátájának alakulása 2005-ben és 2050-ben

	Férfi átlag 40 év, férfi átlagkereset.		Női átlag 32 év, női átlagkereset		Alacsony jövedelem és szolgálati idő 20 év + minimumbér		Hosszú szolgálati idő, pályáiv töréssel 40 év, az időszak első felében 150%, a második felében minimumbér	
	2005	2050	2005	2050	2005	2050	2005	2050
	Bruttó helyettesítési ráta	54,1	64,0	50,4	53,0	44,8	33,9	62,2
Nettó helyettesítési ráta	86,6	82,6	71,0	64,3	55,0	40,5	72,3	94,6

A teoretikus helyettesítési ráták számításánál figyelembe vett alapeset több okból sem felel meg a magyar helyzetnek: a közösen elfogadott paraméterek, a 65 éves nyugdíjkorhatár és 40 éves szolgálati idő nem tekinthető tipikusnak, mivel az átlagos nyugdíjba vonulási kor a férfiaknál 59,7 év, a nőknél 58,4 év volt, az átlagos szolgálati idő 37,7 év 2003-ban és az új magyar nyugdíjba vonulók kevesebb, mint fél százalékára tekinthetők érvényesnek. Ráadásul ezek a kalkulációk a továbbdolgozást ösztönző nyugdíjbónusz miatt félrevezető eredményt jeleznek, mivel férfiaknál az eredeti nyugdíjhoz képest 6-18%-os, a nőknél extrém esetekben akár 60%-os nyugdíjszínvonal növekedést is eredményezhetnek.

A nettó helyettesítési ráta 2005-ben egy olyan tipikus esetben, ahol az átlagkeresettel rendelkező férfi, 62 éves korában 38 év a szolgálati idő után vonul nyugdíjba - 83%-os szinten alakul, ha figyelembe vesszük a 13. havi nyugdíjat is.

A magyar helyzet illusztrálására szolgál az a 4 variáns, amely tipikusnak tekinthető férfi (I) és női nyugdíjak (II) illetve minimumbér és minimális szolgálati idő melletti (III) valamint 'hosszú szolgálati idő pályáiv töréssel' (IV) jellegű esetet mutat be. Itt 2005-ben az I. esetre magas 86,6%-os, a nőknél II. 71%-os, a minimális esetre, III. 55%-os helyettesítési ráta adódik, 2050-re ugyanilyen paraméterek mellett a helyettesítési ráta 2-5%-os mértékű csökkenése a jellemző. A megszakított életutak a rövidebb szolgálati idő következtében alacsonyabb helyettesítési rátát eredményeznek, a nyugdíjazás 10. éve az indexálási szabályoknak köszönhetően alacsonyabb helyettesítési rátát tesz lehetővé.

Helyettesítési ráta összefoglaló táblázat*

	alapeset					az átlagkeresetek 2/3-án		konkáv kereset profil		növekvő keresetek az átlag 80%- áról 120%- ra		növekvő keresetek az átlag 100%- áról 200 %- ra		megszakított karrier (30 év szolgálati idő)		átlagkereset, 38 év szolgálati idő, férfi, nyugdíjba vonulás 62 éves korban		alapeset 2,5%- os tényleges megtérülési rátával	
	2005	10 év múlva	2010	2030	2050	2005	2050	2005	2050	2005	2050	2005	2050	2005	2050	2005	2050	2005	2050
Bruttó helyettesítési ráta, 1. Pillér	65,6%	56,7%	71,4%	59,1%	58,5%	67,6%	39,0%	62,8%	55,7%	58,1%	48,8%	50,7%	43,9%	56,1%	43,9%	53,5%	45,9%	65,6%	58,5%
Bruttó helyettesítési ráta, 2. Pillér	0,0%	0,0%	0,0%	14,1%	20,5%	0,0%	13,6%	0,0%	19,5%	0,0%	17,0%	0,0%	15,3%	0,0%	15,2%	0,0%	18,4%	0,0%	17,0%
Teljes bruttó helyettesítési ráta	65,6%	56,7%	71,4%	73,2%	79,0%	67,6%	52,6%	62,8%	75,2%	58,1%	65,8%	50,7%	59,3%	56,1%	59,1%	53,5%	64,3%	65,6%	75,5%
Teljes nettó helyettesítési ráta	101,7%	87,9%	110,8%	97,1%	100,4%	89,8%	66,9%	99,9%	96,8%	96,7%	92,3%	91,4%	79,7%	86,9%	75,1%	82,9%	81,7%	101,7%	96,0%
amiből a jövedelemtesztelt juttatások	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%

*A Szociális Védelmi Bizottság Indikátor Munkacsoport (SPC Committee ISG) által kiadott Útmutató alapján számítva

A magyar helyzetre vonatkozó tipikus elméleti helyettesítési ráták

Eset	Havi bruttó kereset 2004-ben	Havi nettó kereset 2004-ben	Nyugdíj havi összege 2005. évben (04/12/31-i nyugdíjazásnál)	Nyugdíj havi összege 2005. évben (05/01/01-i nyugdíjazásnál)	Nettó HR (04/12/31-i nyugdíjazás)*	Nettó HR (05/01/01-i nyugdíjazás)*	Nettó HR (49/12/31-i nyugdíjazás)*
I/a) Ffi, átlagker. 106,4%-án, 39,9 év szolg. idő, 60 éves	154 998 Ft	96 858 Ft	82 131 Ft	86 933 Ft	87%	86%	83%
I/b) Nő, átlagker 83,3%-án, 32 év szolg. idő, 60 éves***	121 347 Ft	86 156 Ft	59 864 Ft	63 625 Ft	71%	71%	64%
II) Végig minimálbéren, 20 év szolg. idő, 62 éves	53 000 Ft	45 845 Ft	24 662 Ft	24 700 Ft	55%	52%	41%
III) 40 év szolg. idő, 1. felében átlagker. 150%-án, 2. felében min. béren, 60 éves	53 000 Ft	45 845 Ft	32 457 Ft	34 291 Ft	72%	72%	95%
IV) Nő, átlagker. 50%-án, 33 év szolg. idő, 57 éves	72 838 Ft	58 400 Ft	27 984 Ft	29 610 Ft	49%	49%	--**

*A 13. havi nyugdíj hatását beleszámítva

**2009-től nem lesz lehetőség ilyen kondíciókkal nyugdíjba vonulni.

***A 2050. évi HR esetében 62 éves nyugdíjazási életkorral számoltunk.

Forrás: A Szociális Védelmi Bizottság Indikátor Munkacsoport (SPC Committee ISG) által kiadott Útmutató alapján PM számítás

Foglalkoztatáspolitikai, konkrét intézkedések

A magyar foglalkoztatási ráta EU összehasonlításban is nagyon kedvezőtlen.

Ez abból is származik, hogy **már a nyugdíjkorhatár előtti korosztályokban jelentősen visszaesik a foglalkoztatottak aránya**: az 55-59 éves nőknek csupán 39,8%-a, de a férfiaknak 54%-a dolgozik. Közvetlenül a nyugdíjkorhatár felett – ami pedig még mindig alacsonyabb, mint több nyugat-európai országban - a 60-64 éves nőknek csak 9%-a, míg a férfiaknak 20,1%-a dolgozik.

Az 55 éven felüliek foglalkoztatási rátáinak emelkedése mellett **tapasztalható az idősebbek iránti diszkrimináció is**. Ez azonban nem az elbocsátásoknál jelentkezik - a munkáltatók számára érték a nagy tapasztalatokkal rendelkező munkavállaló - hanem abban nyilvánul meg, hogy a munkáltatók új dolgozó felvételének esetében túlnyomórészt a jobban képzett, de már gyakorlattal rendelkező fiatalokat részesítik előnyben. Így rendkívül megnehezedett azoknak a 45 éven felülieknek az elhelyezkedése, akik munkahelyük megszűnése miatt elvesztették állásukat.

Az 55-64 évesek korcsoportjában az uniós aktivitási ráta átlagához képest 2003-ban jelentős, mintegy 13% pontos különbség mutatható ki. A magyar munkaerő-piacról tradicionálisan, korai időpontban váltak ki az emberek. Ez a trend az utóbbi 5 évben megfordulni látszik, s 2003-ban már az 1990. évi szintet is meghaladja a korcsoport gazdasági aktivitása. Ez a változás nemcsak a nyugdíj reformnak, hanem annak is betudható, hogy az 1990-97-es időszakban állás hiányában munkaerő-piacról kiszorultak egy része – anyagi kényszer miatt, és kedvező munkaerő-kereslet mellett- vissza tudtak térni a munka világába. Feltételezésünket igazolja az a körülmény, hogy 2003 elején az 55-59 évesek 58 (nők 70, férfiak 44), a 60-64 évesek 98%-a (nők 99, férfiak 96%-a) nyugdíjat, vagy járadékot kapott. Az idősebb korú népesség gazdasági aktivitásának javulása részben spontán folyamatok eredménye, aminek hátterét a növekvő munkaerő-kereslet és az alacsony nyugdíjak miatti gazdasági kényszer jelentette. A visszatérést elősegítette az a körülmény, hogy az 55-59 évesek képzettségi színvonala lényegesen jobban igazodik a munkaerőpiachoz, mint a 60 éven felülieké. Ezen túl pedig 2003-tól számos (a későbbiek során felsorolásra kerülő) intézkedés is segítette.

A munkaerőpiac **keresleti oldalán** a foglalkoztatás bővítése új munkahelyek létrehozását feltételezi. Tekintettel a mikro-vállalkozások jelentős számára, az új vállalkozások alapítása, az önfoglalkoztatók kiemelt támogatása helyett elsősorban a meglévő vállalkozások növekedésének támogatására kell koncentrálni. A Kormány a munkahelyteremtést e tekintetben a munkaerő költségének fokozatos csökkentésével, a mikro-, kis- és középvállalkozások foglalkoztatási potenciáljának megerősítésével és egy olyan kiszámítható pénzügyi és jogi környezet kialakításával kívánja elősegíteni, amely növeli a kisebb foglalkoztatók biztonságát. A strukturális átalakulás sikeres kezelése érdekében a Kormány támogatja a vállalatok alkalmazkodóképességének erősítését szolgáló kezdeményezéseket. A munkajogi szabályozás felülvizsgálata kulcsfontosságú eszköz e tekintetben. A **rugalmas foglalkoztatás** feltételeinek megteremtésére irányuló törekvésekkel együtt ugyanakkor **a**

foglalkoztatás biztonságának új formáit is ki kell alakítani a szociális partnerekkel együttműködésben.

A **kínálati oldalon** a foglalkoztatás bővítésére irányuló intézkedéseknek – figyelembe véve a munkanélküliség viszonylag alacsony szintjét – **a munkanélküliek mellett az inaktív népesség munkaerőpiacra való visszatérésének támogatását is** szolgálniuk kell. E célt szolgálják az Állami Foglalkoztatási Szolgálat fejlesztésére, az aktivizáló politikák hatékonyságának javítására, az ellátórendszer átalakítására irányuló intézkedések, elősegítve, hogy a munkavállalás mindenki számára tényleges és vonzó lehetőség legyen. A Kormány emellett **a munkaadókat is célzott támogatásokkal ösztönözi a munkaerőpiacra való belépés szempontjából hátrányos helyzetű emberek foglalkoztatására.**

Különösen a kisebb településeken kevés a munkaalkalom és az üres állásokba többnyire szakképzetteket keresnek. Márpedig a 45 éven felüliek mintegy 40 %-ának legfeljebb 8 általános végzettsége van, 7 %-uk pedig szakképzettség nélküli érettségivel rendelkezik. A szakképzettséggel rendelkező inaktívak szakmai ismeretei többnyire elavultak, az idősebb diplomások pedig nem beszélnek nyelveket, nem tudják használni a számítógépet.

Erőteljesen modernizálódó és folyamatos szerkezet-átalakulásban lévő gazdaságunk munkaerő-kereslete egyre inkább a magasabb iskolai végzettségűek, a kvalifikált szakmunkások irányába tolódik el, és folyamatos át/továbbképzést tesz szükségessé. Ehhez az igényhez a munkaerő-kínálat egy része pályamódosításokkal, átképzésekkel sikeresen alkalmazkodott és alkalmazkodik, egy része azonban - különösen az idősebbek – sokkal nehezebben.

Tekintettel arra, hogy az oktatási rendszer átalakítására vonatkozó lépések csak hosszabb távon érzékeltetik hatásukat, a *felnőttképzési rendszernek kiemelt szerepe* lesz az elkövetkező években, nem csupán a folyamatos alkalmazkodásban, de a megszerzett tudás korrigálásában is.

A megfelelő – a munkaerőpiacon keresett - képzettség nyújtása és a munkanélküli által való elfogadása 45-50 év felett nem mindig biztosítható. Az idősebb munkanélküliek általában a rövid idejű képzéseket részesítik előnyben. Részben azért mert, többségük családfenntartó és minél hamarabb munkához akar jutni. A keresetpótló juttatás nem biztosítja éveig család eltartását és a tartós munkanélkülieknek ehhez már nincs tartalékuk. A napi gondok áthidalása sok munkanélkülit kényszerít a fekete munka kilátástalanságába.

Az 50 éven felüliek oktatásban (beleértve a tanfolyami képzéseket is) való részvétele nem éri el az 1%-ot sem. E tekintetben is jelentős a lemaradásunk az Unió átlagához képest.

A rugalmas foglalkoztatási formák elsősorban a részmunkaidős valamint a határozott időre szóló foglalkoztatás terjedése jelentősen hozzájárulhatna az idősebbek foglalkoztatásának bővüléséhez, hiszen ezek jobban biztosítanák, hogy erejükhez mérten vehessenek részt a társadalmiasult munkákban. Az Európai Unióban az idősebbek foglalkoztatásának növekedése nagyrészt abból származott, hogy a munkavállalók tovább dolgoztak munkahelyükön, de alacsonyabb óraszámban, mint addig. Ennek következménye, hogy a foglalkoztatott idősök 22 %-a részmunkaidőben dolgozik.

Magyarországon a részmunkaidős foglalkoztatás az uniós átlaghoz képest alacsony, de az idősebbek között magasabb, mint a fiatalok között. Míg a 15-64 évesek mintegy 4 %-a dolgozik részmunkaidőben az 55-59 évesek 7%-a, a 60-64 éveseknek viszont 22%-a.

A határozott munkaidőre szóló munkaszerződéssel történő foglalkoztatás elsősorban a legfiatalabbaknál és a legidősebbeknél jellemző, átlagosan azonban csak 4-7%.

Az idős munkavállalóknak nyújtott támogatások foglalkoztatásuk emelése érdekében

2003 júliusától, illetve októberétől a 45 év feletti munkanélküliek számára az általánosnál kedvezőbb – hosszabb idejű, illetve nagyobb összegű - támogatás nyújtható, az álláskeresést ösztönző juttatás, a bértámogatás, a képzés és a közhasznú foglalkoztatás esetében.

- Az álláskeresést ösztönző juttatás a 45 év feletti munkanélküliek részére az általánosnál hosszabb időtartamra, 180 nap helyett 270 napra állapítható meg.
- A 45 éven felüli munkaviszonyban állók képzése esetén a képzési támogatásnak nem feltétele, hogy a képzési költségekhez a munkaadó is hozzájáruljon.
- A foglalkoztatás bővítését szolgáló bértámogatás hat hónap helyett már három hónapig tartó munkanélküli állapot esetében magasabb, 70-100 %-ig terjedő összegben és hosszabb időre, legfeljebb két évre állapítható meg.
- Közhasznú munkavégzés támogatása során átvállalható a foglalkoztatásból eredő közvetlen költségek legfeljebb 90 %-a, továbbá a támogatásnak nem feltétele a statisztikai állományi létszám bővülése, és meghatározott területeken (egészségügy, művelődés stb.) a támogatás folyósításának időtartama egy év helyett legfeljebb másfél év, az 50. életévet betöltött munkanélküli esetében legfeljebb két év lehet.

A részmunkaidős foglalkoztatás bővülése érdekében vissza nem térítendő, legfeljebb egy évre nyújtható támogatásban részesülhet az a munkaadó, amely a munkavállaló foglalkoztatását a teljes munkaidő legalább felét elérő, háromnegyedét meg nem haladó mértékű munkaidőben vállalja. Támogatásként - továbbfoglalkoztatási kötelezettség mellett - a munkabér és járulékai együttes összegének legfeljebb 75 %-a, valamint a munkába járással kapcsolatos helyközi utazási költség munkaadót terhelő része egészben vagy részben téríthető meg.

A „Prémium Évek Program” célja, hogy a közszférából történő fokozatos távozásnak teremtsen lehetőséget, biztosítva ezzel a közszolgálati életpálya elismerését. A program a nyugdíj előtt álló köztisztviselőknek és közalkalmazottaknak kínál alternatívát, részmunkaidős foglalkoztatási lehetőségekkel.

A képzésben való részvétel fokozottabb ösztönzése - és a családfenntartó idősebbek számára is vállalhatósága - érdekében a keresetpótló juttatás összegét a korábbi kétszeresére növeltük a szakképesítést biztosító képzések esetében.

Tekintve, hogy a 45 éven felüli munkanélküliek zöme nem rendelkezik piacképes szakképzettséggel, az idős diplomások nem beszélnek nyelveket, nem tudják használni a számítógépet, a megyei szervezésű programok (évente mintegy 20 program) ennek a hátránynak a leküzdésére szerveződnek. Az 50 év feletti munkanélküliek számára **országos szintű programot** is indítottunk, amelynek keretében az 50 év felettiakat alkalmazó munkáltatók járulékkedvezményt élveznek és egyéb előnyökhöz is juthatnak.

Az egészségügyi hozzájárulásról szóló 1998. évi LXVI. Törvény értelmében a munkaadónak nem kell megfizetni a tételes egészségügyi hozzájárulást az ötven év feletti *tartósan* munkanélküli személy foglalkoztatása esetén.

2005. január 1.-től módosult az 50 év feletti munkanélkülit alkalmazó munkáltatók számára adható járulékkedvezmény mértéke, oly módon, hogy a támogatás mértékére vonatkozó szabály kiegészült egy „pozitív alsó korláttal”: amennyiben a munkaügyi központ megítéli a támogatást, akkor az nem lehet kevesebb a keresetet terhelő egészség- és nyugdíjbiztosítási, valamint a munkaadói járulék, továbbá a munkáltatót terhelő egészségügyi hozzájárulás átváltható mértéke összegének ötven %-ánál.

Az idősebb munkavállalók aktivitásának ösztönzése érdekében 2004-ben életbe lépett az a szabály, miszerint a nyugdíjkorhatárt betöltött, de a nyugdíjat igénybe nem vevő munkavállalók nyugdíjösszege havi fél %-kal növekedik, minden a korhatár elérését követő 30 nap ledolgozott idő után.

Tervezett, illetve bevezetés előtt álló intézkedések az idősök munkaerő-piaci helyzetének javítására:

1. A munkanélküli ellátás rendszerének átalakítása

Az átalakítás célja, hogy egységes keretben, összehangolt eljárások alapján, integrált rendszerekben nyújtsunk segítséget az elhelyezkedni akaró, a munkaképességét megőrizni, megújítani kívánó, ellátásért folyamodó emberek számára.

Ennek érdekében kidolgozzuk a szociális és munkanélküli ellátások és szolgáltatások integrált modelljét; átalakítjuk a munkanélküliek nyilvántartási rendszerét.

- A jelenleg 9 hónapig legfeljebb havi bruttó 44 ezer forintot jelentő munkanélküli járadék helyett bevezetjük az álláskeresői támogatást,
- Az álláskeresői támogatás összege az első három hónapban jobban fog igazodni a keresethez, felső határa a minimálbér 120%-ára emelkedik (68000 Ft.),
- A következő 6 hónapra járó ellátás összege egységesen a minimálbér 60%-ban kerül megállapításra (34000 Ft.),
- **A legnehezebb munkaerő-piaci helyzetben lévők számára az ellátás további 3 hónappal meghosszabbítható lesz: az 50 éven felülieknél 6 hónappal, a nyugdíj előtt állóknál 5 évvel,**
- Az álláskeresői támogatás folyósításának feltétele lesz az intenzív álláskeresői, a szoros együttműködés, amihez a munkaügyi szervezet a mainál szélesebb körű, kiterjedt szolgáltatást biztosít.

2. Az alkalmi munkavállalás lehetőségének kiterjesztése

A Kormány fontos célkitűzése, hogy láthatóvá tegye a be nem jelentett foglalkoztatást, ezáltal javítsa az atipikus munkát végzők helyzetét, teremtsen alapot szociális védelmükre, illetve a különböző munkatevékenységek legalizálására nyújtson megfizethető lehetőséget a foglalkoztatottak számára.

- A módosítás lényeges eleme, hogy az alkalmi munkavállalói könyvvel (AM könyv) foglalkoztatottak háztartási és „ház körüli” munkavégzését (is) „láthatóvá” teszi, azáltal, hogy a foglalkoztatottnak lehetősége nyílik „életmódszerűen” alkalmi munkavállalói

könyvvel dolgoznia, illetve tartós biztosítási jogviszonyt (a munkanélküli, az egészségügyi, illetve nyugdíjellátásokhoz) szereznie. Ha *az alkalmi munkát végző* több magánszemélynél dolgozik, mindenhol alkalmi, eseti jelleggel, akkor *120 nap helyett 200 napot dolgozhat*, ezzel több szolgálati időt és egészségügyi szolgáltatásra való jogosultságot szerez, illetve akár egy éven belül is jogosultságot szerezhet a munkanélküli járadékra.

- a természetes személyek közötti alkalmi foglalkoztatáson túlmenően a 200 napos munkavállalás a kiemelten közhasznú szervezetek és alkalmi munkavállalók közötti jogviszonyban is lehetővé válik.
- A további lényeges elem, hogy a mezőgazdasági tevékenységet végző (növénytermesztés, állattenyésztés, halászat) munkáltató - az ágazat speciális helyzetére tekintettel - 90 napig foglalkoztathat - pihenőidő biztosításával, de - egybefüggően munkavállalót alkalmi munkavállalói könyvvel (azaz a havi 15 napos szabály nem vonatkozna rájuk).
- A bejelentett foglalkoztatás növelése, illetve a természetes személy munkaadó közteherjegy beragasztási hajlandóságának növelése érdekében a beragasztott közteherjegy értékének 75 %-a visszaigényelhetővé válik a foglalkoztató természetes személy személyi jövedelemadójából.

Az AM könyvvel történő foglalkoztatás előnye elsősorban, hogy az alkalmi munkáért kifizetett munkabér összegéhez igazodó értékben beragasztott közteherjegy bélyeggel a munkabért terhelő valamennyi járulék befizetést nyer. A munkaszerződés írásba foglalását az AM könyvbe történő bejegyzés pótolja. A közteherjegy értéke számottevően kisebb a munkabért egyébként is terhelő járulékoknál, további előnye az egyszerűsített eljárás, a járulékok külön-külön történő levonásának és befizetésének mellőzése.

A civil szervezetek foglalkoztató képességének erősítésére a civil szervezetek is alkalmazhatnak a kék könyvvel alkalmi munkavállalókat.

Az alkalmi munkavállalás rendszerének továbbfejlesztése szükségessé teszi háttérének, „infrastruktúrájának” kiépítését is. Ezért egy speciális modellkísérlet indul 2005. szeptember-októberben, az Országos Foglalkoztatási Közalapítvány bevonásával. A program keretében - pályázati úton, 20 térségben - tervezzük kiválasztani azokat a szakmai tapasztalatokkal rendelkező non-profit szervezeteket, amelyek alkalmasak az alkalmi és szezonális munkákat közvetítő-kölcsönző tevékenység megvalósítására. A program eredményeinek függvényében kezdődhet meg az országos hálózat kialakítása.

4. „Prémiumévek a versenyszférában”

A program - a közszférához hasonlóan - a versenyszférában is lehetőséget ad az idősebbeknek munkahelyük megőrzésére, illetve a munkából való fokozatos kivonulásra. Azoknak a cégeknek a munkavállalóit segítjük ezzel, amelyek létszámukat bővítik, vagy nagyobb struktúraváltást kell végrehajtaniuk, és ehhez átfogó programot készítenek. Az e cégeknél dolgozó munkavállalóknak, akik vállalják, hogy részmunkaidőben dolgoznak, és ezért keresetük arányosan csökken, állami támogatásként kipótoljuk a befizetett tb. járulékot, hogy várható nyugdíjuk ne legyen kevesebb.

A programban az a munkavállaló vehet részt, aki az öregségi/előrehozott öregségi *nyugdíjra való jogosultságot 3 éven belül eléri*, és rendelkezik *legalább 25 év* munkaviszonyban, közalkalmazotti, közszolgálati, szolgálati, ügyészségi, bírósági, igazságügyi alkalmazotti szolgálati jogviszonyban, hivatásos nevelő szülői jogviszonyban, ösztöndíjas foglalkoztatási jogviszonyban töltött idővel.

A támogatás feltétele, hogy a munkáltató munkavállalói létszáma 10 %-ának, de legalább 5 főnek a részvételével prémiumévek programot indít, és ezzel egyidejűleg

- legalább 30 fő munkavállalót érintő *szervezetátalakítást* – magas minőségű, korszerű termékek gyártására, valamint szolgáltató tevékenység végzésére alkalmas, új profilt, tevékenységet eredményező beruházást – hajt végre, **vagy**
- legalább a munkavállalói létszáma 10 %-ának megfelelő, *de legalább 5 fős létszámbővítést hajt végre*.

Ezzel elsősorban a nagyobb, szervezetátalakításra képes munkáltatók dolgozóinak támogatására nyílik lehetőség.

5. Még az idén új közmunkaprogramot indítunk a szezonális foglalkoztatási gondok enyhítésére.

A program települési önkormányzatok, önkormányzatok által létrehozott közhasznú társaságok, vagy településcsoportok számára indul, melynek keretében 20-22 ezer fő hátrányos helyzetű ember – tartósan munkanélküli, szociális ellátásban részesülő – 6 órás foglalkoztatására kerülne sor. Lehet pályázni, minden önkormányzati feladatra, ami közmunka keretében ellátható. A program keretében, mint eddig is – az 55 éven feletti munkanélküliek előnyt élveznek.

A nyugdíjazási életkor alakulása

Újonnan öregségi és öregségi jellegű nyugdíjba vonulók átlagos életkora (év)

Év	Férfi	Nő	Együtt
1995	58,8	54,6	56,1
2000	59,9	55,9	57,4
2001	60,0	57,6	59,3
2002	60,1	56,8	58,6
2003	59,7	58,6	59,4
2004*	59,7	57,3	58,5

Forrás: ONYF

A táblázat adatsorában az 1995-ös év különbözik az összes többitől, hiszen ez még a fokozatos korhatár-emelés megkezdése és a rugalmas nyugdíjba-vonulási rendszer bevezetése (1997) előtti állapotot tükrözi.

1995-ben a korhatár a férfiaknál 60, a nőknél 55 év volt. Korhatár alatti nyugdíjazásra több különböző konstrukció szerint volt lehetőség.

Az egyik ilyen az ún. korkedvezményes nyugdíjazás, amely az egészségre különösen ártalmas munkát végzők számára biztosít a korhatár alatti életkorban öregségi nyugdíjra való jogosultságot. A korkedvezményes nyugdíjazás szűk körben érvényesül és átlagosan mintegy 3-3.5 év különbözetet jelent a korhatárhoz képest. Az ún. korengedményes nyugdíjazásnál a munkáltató fizeti a korhatárig a nyugdíjat. Ebben a formában a korhatár előtt legfeljebb 5 évvel lehet nyugdíjba vonulni. Az ún. előnyugdíj a munkanélküli ellátásból kikerülve a korhatár előtt legfeljebb 3 évvel igényelhető. (Ez a konstrukció 1998-ban megszűnt.) A bányásznyugdíj és a művésznyugdíj a megnevezett foglalkozásokat folytatók egy részénél, igen szűk körben igénybe vehető ellátás, amely a korhatárhoz képest lényegesen korábbi nyugdíjazást tesz lehetővé.

Az öregségi nyugdíjba vonulók nagy többsége a korhatáron, vagy kevéssel a korhatár fölött ment nyugdíjba. Az őket jellemző, valamivel a korhatár fölötti átlagot a fentebb felsorolt korai nyugdíjazási formák együttes hatása ellensúlyozta, sőt a férfiaknál 1.2, a nőknél pedig 0.4 évvel a korhatár alá vitte.

A 2000-2004. évi adatokra már meghatározó hatást gyakorolt a korhatáremelés és a rugalmas nyugdíjazási rendszer bevezetése.

A férfiak korhatára 1998-ban 61 évre, 2000-ben pedig 62 évre emelkedett. Ugyanakkor hosszú szolgálati idő esetén továbbra is 60 éves korban vonulhatnak ún. előrehozott öregségi nyugdíjba. (Az előrehozás maximális időtartama tehát 1998-ban 1 év, 2000-tól 2 év.)

A nők korhatár-emelési folyamata 2008-ig tart; ennek során a korhatár 2 évenként 1 évvel emelkedik. 2000-ben a nők korhatára 58, 2002-ben 59, 2004-ben 60 évre nőtt és 2008-ra válik azonosra a férfiakéval (62 év). Ezzel a törvényben meghirdetett korhatár-emelési folyamat befejeződik. A nők számára az előrehozott öregségi nyugdíj - hosszú szolgálati idő esetén - 2000-ig 55, 2001-2002-ben 56, 2003-tól pedig 57 éves korban vehető legkorábban igénybe. (Az előrehozott korhatár azért emelkedik, mert a törvény szerint az előrehozás időtartama a nőknél nem lehet 5 évnél több, s ezért a szabályos korhatár 61, majd 62 évre való emelkedése „maga után vonja” az addig 55 éves előrehozott korhatár emelkedését is.)

A tényleges nyugdíjazási életkor adatok elemzése rávilágít, hogy a sok befolyásoló tényező közül messze legerősebben az előrehozott korhatár hat. Az öregségi nyugdíjba vonulók nagy többsége az előrehozott korhatár elérését követően igen rövid időn belül igénybe veszi a nyugdíjat.

A férfiak esetében a 2000-2004-es időszakban a tényleges átlagos nyugdíjazási életkor kis mértékben ingadozik a 60 év körül. Csekély azoknak a száma, akik az előrehozott korhatár fölött mennek nyugdíjba. (Vannak közöttük olyanok, akik az előrehozásnak csak egy részét veszik igénybe; olyanok, akik elegendő szolgálati idő hiányában csak az ún. szabályos korhatáron (61, illetve 62 év) mehetnek nyugdíjba; és olyanok is, akik saját elhatározásból, vagy kényszerből - a nyugdíj-jogosultsághoz is kevés a szolgálati idő - 1, vagy több évet tovább dolgoznak a szabályos korhatár fölött.) Ennek hatását azonban kompenzálja (egy-egy évben minimális mértékben túl is kompenzálja) az előzőekben említett speciális nyugdíjazási megoldások (korkedvezmény, korengedmény, bányásznyugdíj, művésznyugdíj) igénybevétele. Az e megoldásokkal érintettek száma is alacsony (lényegesen kevesebb, mint például 1995-ben).

A nők 2000-2004-es adatai „ránézésre” sokkal szabálytalanabban alakulnak, mint a férfiakéi, holott itt is az előrehozott korhatárnak van meghatározó szerepe. A „kettőt előre, egyet hátra” karakterű adatsorban az emelkedési tendencia jól látszik, de ez nem egyenletesen, hanem visszalépésekkel érvényesül. Ennek oka, hogy a vizsgált időszakban a szabályos korhatár és az előrehozott korhatár egyaránt emelkedett, még hozzá „felváltva”. 2000-ben, 2002-ben és 2004-ben a szabályos korhatár emelkedett, 2001-ben és 2003-ban viszont az előrehozott korhatár lett magasabb.

2000-ben a nők nagy többsége 55. életévét betöltve „hamarosan” előrehozott öregségi nyugdíjba vonult. Ebben az évben korhatáremelés volt, ezért a szabályos korhatáron nem volt mód nyugdíjazásra, így viszonylag nagyobb létszámarányt képviseltek azok, akik a szabályos korhatárhoz képest 1, 2, vagy több évvel később mentek nyugdíjba. Az ő viszonylag magas átlagos nyugdíjazási életkoruk a globális átlagot 56 év közelébe emelte.

2001-ben az előrehozott korhatár emelkedett, így nem volt olyan új évfáradat, amely ebben a formában elmehetett volna nyugdíjba. Ez a nők globális nyugdíjazási létszámát nagy mértékben lecsökkentette. Megnyílt viszont a nyugdíjazás lehetősége a szabályos (58 éves) korhatáron azoknak, akik előrehozott nyugdíjba (elegendő szolgálati idő hiányában) korábban nem mehetek. Az ő megnőtt létszámarányuk az összes nyugdíjazott nő körében az átlagos nyugdíjazási életkort „hirtelen” 58 év közelébe emelte.

2002. olyan év volt, amikor egy új korosztály számára (az 56 éves korhatáron) megnyílt az előrehozott nyugdíjazás lehetősége, viszont az 59 évre emelkedett szabályos korhatárt új évjárat nem érthette el. Így az átlagos nyugdíjazási életkor inkább az előrehozott korhatárhoz igazodott, nem egész 1 évvel haladva meg azt (a 2000-es évnél jelzett okok miatt).

A 2003-as év a 2001-eshez volt hasonló. Itt a felemelt szabályos korhatár (59 év) volt az átlagos nyugdíjazási életkor (58.6 év) vonzéspontja, mert a 2001-nél leírt okokból a szabályos korhatáron és az előrehozás időszakában nyugdíjazottak aránya az előbbiek javára tolódott el.

A 2004-es év pedig ismét a 2000-eshez és a 2002-eshez hasonló: alapvetően az előrehozott korhatáron (57 év) nyugdíjazottak határozzák meg az átlagos életkort. (Hangsúlyozandó, hogy a 2004-es adatok még egyáltalán nem teljes körűek, és ez befolyásolhatja az eredményeket.)

A nőknél tehát *felváltva* az emelkedő *előrehozott korhatár* (a páros években), illetve az emelkedő *szabályos korhatár* (a páratlan években) határozza meg nagyobb erővel az átlagos nyugdíjazási életkort és ez okozza a jellegzetes „ugrásokat”. 2003 után az előrehozott korhatár tovább már nem emelkedik, vagyis várható, hogy a nők átlagos nyugdíjazási életkora az 57 és 58 év között stabilizálódik.

Az összegzett adatokat (férfiak és nők együtt) nagymértékben befolyásolja, hogy az egyes években - éppen a korhatáremelés következtében - jelentősen eltérő a nyugdíjba vonult férfiak és nők aránya.